Evaluace systémového projektu „Národní centrum pro elektronické informační zdroje – CzechELib“ podpořeného z PO 1 OP VVV

Závěrečná zpráva

30.5.2022

Ernst & Young, s.r.o.
Na Florenci 2116/15
110 00 Praha 1 – Nové Město
IČ: 26705338

Obsah

Manažerské shrnutí 6
Úvod a zasazení do širšího kontextu 10
Shrnutí aktivit evaluace 14
Vyhodnocení evaluačních otázek 19
Zhodnocení práce s doporučením v průběhu realizace zakázky 56
Zhodnocení spolupráce s Objednavatelem a stakeholdery 58
Závěry a doporučení 59
Seznam použitých zdrojů 62

Seznam zkratek

AV ČR	AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY
AK VŠ	ASOCIACE KNIHOVEN VYSOKÝCH ŠKOL ČR
CAWI	COMPUTER ASSISTED WEB INTERVIEWING
CEL	CZECHELIB
ČKR	ČESKÁ KONFERENCE REKTORŮ
ČVUT	ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ
DPH	DAŇ Z PŘIDANÉ HODNOTY
EIZ	ELEKTRONICKÉ INFORMAČNÍ ZDROJE
EQ	EVALUAČNÍ OTÁZKA
ERMS	ELECTRONIC RESOURCES MANAGEMENT SYSTEM
FTE	EKVIVALENT JEDNOHO PRACOVNÍKA NA PLNÝ ÚVAZEK
HPM	HLAVNÍ PROJEKTOVÝ MANAŽER
HW	HARDWARE
IT	INFORMAČNÍ TECHNOLOGIE
JŘBU	JEDNACÍ ŘÍZENÍ BEZ UVEŘEJNĚNÍ
KA	KLÍČOVÁ AKTIVITA
MMR – NOK	MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ – NÁRODNÍ ORGÁN PRO KOORDINACI
MŠMT	MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY
NA	NOT AVAILABLE
NCIP	NÁRODNÍ CENTRUM PRO INFORMAČNÍ PODPORU VÝZKUMU, VÝVOJE A INOVACÍ
NTK	NÁRODNÍ TECHNICKÁ KNIHOVNA
OA	OPEN ACCESS
OP VVV	OPERAČNÍ PROGRAM VÝZKUM, VÝVOJ A VZDĚLÁVÁNÍ
PEZ	PRŮBĚŽNÁ EVALUAČNÍ ZPRÁVA
RVŠ	RADA VYSOKÝCH ŠKOL
RVVI	RADA PRO VÝZKUM, VÝVOJ A INOVACE
SaaS	SOFTWARE JAKO SLUŽBA (SOFTWARE AS A SERVICE)
SR	STÁTNÍ ROZPOČET
TC AV ČR	TECHNOLOGICKÉ CENTRUM AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY
ÚOCHB	ÚSTAV ORGANICKÉ CHEMIE A BIOCHEMIE AV ČR
VaV	VÝZKUM A VÝVOJ
VaVaI	VÝZKUM A VÝVOJ A INOVACE
VISK	VEŘEJNÉ INFORMAČNÍ SLUŽBY KNIHOVEN

VŠ	VYSOKÁ ŠKOLA
VŠCHT	VYSOKÁ ŠKOLA CHEMICKO-TECHNOLOGICKÁ V PRAZE
VVI	VEŘEJNÁ VÝZKUMNÁ INSTITUCE
VZ	VEŘEJNÁ ZAKÁZKA
ZZVZ	ZÁKON O ZADÁVÁNÍ VEŘEJNÝCH ZAKÁZEK

Slovník pojmů

Členská instituce	Pokud není uvedeno jinak, termínem členská instituce jsou v textu kromě členských institucí (instituce s podepsanou smlouvou o centralizovaném zadávání) označovány také účastnické instituce (instituce, které mají zájem o podpis smlouvy o centralizovaném zadávání s CzechELib, ale smlouva zatím není podepsána).
Poskytovatel EIZ	Pokud není uvedeno jinak, termínem poskytovatel elektronických informačních zdrojů je v textu za účelem zjednodušení označován subjekt, který je vydavatelem či exkluzivním dodavatelem elektronických informačních zdrojů.

Manažerské shrnutí

Úvod

Závěrečná zpráva je zpracována na základě smlouvy o dílo ze dne 18. 10. 2017 uzavřené mezi Ministerstvem školství mládeže a tělovýchovy (dále také „MŠMT“ či „Zadavatel“) a Ernst & Young, s.r.o. (dále také „EY“). Smlouva byla uzavřena na základě výsledku zadání veřejné zakázky Evaluace systémového projektu „Národní centrum pro elektronické informační zdroje – „CzechELib“ podpořeného z prioritní osy 1 operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání (dále také „PO1 OP VVV“).

Cíle evaluace jsou v souladu se zadávací dokumentací:

- **Průběžně kvalitativně a kvantitativně vyhodnocovat realizaci projektu a do jaké míry hodnocený projekt naplňuje své stanovené cíle.**
- **Poskytnout ŘO OP VVV a realizátorovi IPs zpětnou vazbu a doporučení týkající se realizace projektu CzechELib.**

Vstupní zpráva definuje celkem čtrnáct evaluačních otázek, přičemž tato závěrečná evaluační zpráva odpovídá na všechny evaluační otázky.

- EQ1 – Jak probíhá realizace projektu?
- EQ2 – Do jaké míry mají vymezené cílové skupiny povědomí o existenci a celkové koncepci projektu CzechELib? Je prováděná publicita projektu a propagace elektronických informačních zdrojů (dále jako „EIZ“) efektivní?
- EQ3 – Do jaké míry jsou vybraní zástupci cílových skupin spokojeni s informační a metodickou podporou ze strany národního licenčního centra?
- EQ4 – Jaký je průběžně vnímaný přínos projektu u zástupců institucí, které se do projektu zapojily?
- EQ5 – Jaký je průběžně vnímaný přínos projektu ostatními klíčovými aktéry?
- EQ6 – Je příprava a realizace vnitřních evaluací, tzn. evaluací v rámci projektu efektivní?
- EQ7 – Do jaké míry je vytvořené národní licenční centrum funkční a plní svou roli?
- EQ8 – Do jaké míry je elektronický přístup (webové rozhraní) vytvořený CzechELib uživatelsky přívětivý?
- EQ9 – Je možné identifikovat jakékoliv další (projektem neřešené) nedostatky / slabá místa nebo mezery systému centralizovaného nákupu, které je potřeba řešit? Pokud ano, jaké to jsou a jaká jsou navrhovaná řešení?
- EQ10 – Bylo prostřednictvím realizace projektu dosaženo vyšší efektivity při pořizování a správě EIZ?
- EQ11 – Do jaké míry umožnilo centralizované řízení nákupů lepší strategické řízení a hodnocení sektoru VaVaI jak na národní úrovni, tak na úrovni jednotlivých institucí? Do jaké míry/Jakým způsobem využívají jednotlivé níže uvedené instituce (resp. jejich zástupci) datovou a metodickou podporu CzechELib při zpracování analýz a hodnocení výsledků výzkumu?
- EQ12 – Došlo díky realizaci projektu ke zkvalitnění informační infrastruktury a v důsledku toho i podmínek pro zvýšení produktivity výsledků VaVaI v ČR?

- EQ13 – Došlo v důsledku realizace projektu k posílení vazeb (Národní technická knihovna (dále jako „NTK“) x poskytovatelé EIZ, NTK x obdobné instituce působící jako zprostředkovatelé služeb) na mezinárodní úrovni?
- EQ14 – Je možné identifikovat také některé nezamýšlené efekty (jak pozitivní, tak negativní) plynoucí z hodnoceného projektu? Pokud ano, jaké to jsou?

Hlavní zjištění a závěry

Celkové hodnocení projektu dotázanými respondenty (členské instituce, zástupci sektoru VaVaI, jedna zahraniční organizace a vydavatel) ukazuje, že **projekt naplnil očekávání zainteresovaných aktérů a stanovené cíle**. Jako hlavní benefity byly uvedeny ze strany členských institucí **finanční a časové úspory** v pořizování EIZ. Administrativní úspory potvrdilo v dotazníkovém šetření **91 % respondentů** a 54 % respondentů uvedlo, že **jsou pro ně náklady na EIZ díky projektu CzechELib nižší**. Zároveň 95 % institucí uvedlo, že se díky projektu **podařilo snížit fragmentaci zajišťování EIZ**. 80 % respondentů uvedlo, že **projekt usnadnil řízení nákupů v jejich organizacích**. Jako další benefity pro členské instituce je možné uvést vzdělávání (v oblasti EIZ, Open Access, statistik a další), propojování institucí, či rozvoj portfolií EIZ, kdy **55 % institucí pořizuje více EIZ než před zapojením do projektu**.

Finanční úspory v EIZ lze brát jako hlavní, neočekávaný efekt projektu. Ceny EIZ se podařilo vyjednat nižší, než bylo původně plánováno a jejich ceny se podařilo realizačními týmu meziročně držet nezměněné, či pouze s mírným nárůstem. Úspory umožnily snížit rozpočet projektu a využít finance v dalších projektech realizovaných v OP VVV. Druhým neočekávaným efektem projektu bylo **budování komunity okolo EIZ** (mezi knihovníky, s MŠMT a s mezinárodní komunitou). Tento efekt byl hodnocen velmi kladně vzhledem k propojování důležitých aktérů a sdílení dobré praxe mezi členskými institucemi. Ze strany realizačního týmu bylo velmi kvitováno zapojení na mezinárodní úrovni, které přineslo řadu benefitů (např. sdílení informací ohledně vydavatelů a OA).
Oproti úvodnímu zpoždění realizace projektu **probíhaly další fáze dle harmonogramu projektu** s žádným nebo pouze minimálním posunutím termínů. V první PEZ z roku 2018 byly identifikovány problémy ve spolupráci v úvodní fázi projektu (roztříštěnost komunikačních kanálů, změna osob zodpovědných za komunikaci). Tyto problémy se podařilo vyřešit a v průběhu projektu bylo možné sledovat převážnou **spokojenost s komunikací i průběhem projektu**. Po zvýšené náročnosti v první fázi projektu (identifikace, výběr a zasmluvnění EIZ) se podařilo tyto procesy standardizovat a zajistit tak jejich plynulost.

Viditelné dopady měl projekt také celkově na sektor VaVaI. Zásadním přínosem byla **centralizace zajišťování EIZ**, kdy projekt CzechELib nahradil několik souběžných projektů i konsorcií z předchozího období. Jako další důležité benefity pro sektor VaVaI byly uvedeny **dlouhodobost, propracovanost systému, zajištěné finanční prostředky a data k fungování institucí**. Jako důležitý výsledek projektu bylo označeno zvýšení **transparentnosti a hospodárnosti zajišťování EIZ**.

Pro komunikaci s členskými institucemi byly hlavními **komunikačními kanály** webové stránky projektu, newslettery, či setkávání členských institucí. Pro komunikaci členských institucí ohledně nákupu EIZ bylo vytvořeno online fórum. **Publicita projektu byla stakeholdery hodnocena jako dostatečná**. V následujících měsících je připravován článek pro Hospodářské noviny, či několik edukačních videí. V průběhu projektu vznikla průběžná interní evaluační zpráva a je chystána druhá – závěrečná zpráva. Důležité bude zachovat kontinuitu interních evaluací také v navazujícím projektu.

Z pohledu mezinárodních vazeb byl projekt úspěšný a realizačnímu týmu se podařilo stát se členem tří zahraničních platforem. Jeden z členů týmu se stal součástí **ICOLC Coordinating committee** a v Praze proběhla v průběhu projektu konference na téma Open Access. Spolupráce s týmem CzechELib byla ze

strany zahraniční organizace hodnocena velmi pozitivně. Stejně tak byl vyzdvižen proces transformace na OA v České republice a úspěšnost zapojení důležitých stakeholderů do diskuse.

Dále projekt CzechELib umožnil **větší centralizaci a zjednodušení komunikace se zahraničními vydavateli** v České republice. **Přínosem projektu bylo ukotvení dříve roztříštěného systému**, ve kterém měl každý vydavatel jednoho partnera. Vytvořením jednoho partnera zastupujícího celou Českou republiku se **zvýšila jeho vyjednávací síla**. Ze strany zahraničního vydavatele byla komunikace hodnocena jako dobrá, s menšími výtkami k nízké informovanosti a nepřehlednosti na začátku projektu.

V projektu fungovaly dva elektronické nástroje sloužící primárně členským institucím ke správě jejich EIZ. Webové rozhraní ERMS nebude dále rozvíjeno pro účely navazujícího projektu NCIP, ale bude nahrazeno uživatelsky vstřícnějším řešením. Systém CELUS, který uživatelům umožňoval pracovat se statistikami je ale již v této chvíli aktualizován a i přes dílčí technické potíže (byla sbírána zpětná vazba s podněty od členských institucí k problémům při práci se systémem) bude využíván i v NCIP.

Jako bezproblémový byl dále hodnocen přechod na zdroj financování navazujícího projektu NCIP. Navazující projekt vyřešil otázku udržitelnosti projektu CzechELib, a i přes schválené snižování podpory plánují členské instituce pokračovat v rozběhnutých aktivitách. V následujících měsících bude důležité aktivně komunikovat harmonogram projektu i případné změny pro členské instituce. Záměrem realizačního týmu je dále rozvíjet OA v České republice. V tomto kontextu bude potřeba vyřešit nastavení systému tak, aby zvýšení nákladů spojené s přechodem na OA neohrozilo stávající konsorcia.

Doporučení

- **Ukotvit nastavení interní evaluace v navazujícím projektu NCIP** tak, aby byla zachována kontinuita získávaných poznatků (v první evaluaci vymezeno 15 evaluačních otázek, které se zaměřovaly na služby centralizace nákupu EIZ, přístup k EIZ cílovým skupinám a na interní procesy chodu projektu a zajištění projektových aktivit). Součástí evaluací by měly být také kvalitativní metody sběru dat.
    - Odůvodnění – pro potřeby průběžného hodnocení interním evaluátorem a pro pokrytí témat, která jsou důležitá pro správné fungování projektu.
- **Zohlednit aktuální témata v komunikační strategii**, především pak informace k navazujícímu projektu NCIP (harmonogram, podmínky, možnosti apod.). Zároveň bude důležité nastavit jasný komunikační kanál tak, jak tomu bylo v případě projektu CzechELib (např. webové stránky navazujícího projektu, ty již odkazují na web NC CzechELib, který pokračuje dál). Další navrhovaná témata pro propagaci jsou datová a metodická podpora, či využití statistik.
    - Odůvodnění – jedná se o témata, které členské informace uváděly v dotazníkovém šetření a v řízených rozhovorech jako nejméně pokrytá ze strany realizačního týmu.
- **Zachovat relevantní aktivity v online podobě.** Členské instituce vyjádřily zájem o zachování vzdělávání a dalších aktivit v online, či hybridní podobě. Vzhledem k již rozvolněným vládním opatřením v kontextu koronaviru doporučujeme zjišťovat zájem členských institucí o dojíždění do Prahy (které může být časově náročné) a doporučujeme zvážit alespoň u části aktivit také online formu s případným sdílením nahrávek na webu projektu. V návaznosti na proběhlé rozhovory také doporučujeme dále propagovat a rozvíjet online komunitu na dojednávání zdrojů mezi institucemi.

- Odůvodnění – z dotazníkového šetření vyplynul zájem části institucí o zachování vzdělávání v online či hybridní podobě. V doplňujících rozhovorech dále některé instituce zmínily časovou náročnost dojíždění do Prahy.

- **Udržet stávající tým u navazujícího projektu NCIP.** S ohledem na konec projektu CzechELib bude důležité udržení jádra týmu také v navazujícím projektu, aby bylo zachováno know-how a kontakty, které byly díky projektu navázány. Doporučujeme zaměřit se na hledání specializovaných zaměstnanců tak, aby bylo možné udržet a dále rozvíjet stávající kvalitu. Jelikož hledání odborných personálních kapacit je hodnoceno jako problematické, doporučujeme včasné započetí navyšování kapacit týmu.

  - Odůvodnění – jedná se o problematiku, která byla ze strany realizačního týmu uvedena jako důležitá pro hladký průběh navazujícího projektu.

- **Pracovat na budování komunity** a pokračovat v tomto trendu, který byl označen za neočekávaný pozitivní efekt projektu. Doporučujeme proto pokračovat se stávajícími aktivitami také v navazujícím projektu NCIP a dále rozvíjet komunitu prostřednictvím setkávání, konferencí a dalších relevantních platforem. V souvislosti s OA bude důležité navazovat vazby se státy, které mohou sdílet své zkušenosti. Zároveň v českých podmínkách bude důležité pokračovat se zapojováním relevantních aktérů do diskuse ohledně transformace na OA. Již v současnosti funguje vědecká rada NCIP, která je stabilní platformou pro setkávání zástupců VaVaI, vysokých škol, Akademie věd ČR, dalších výzkumných organizací i průmyslu.

  - Odůvodnění – tento trend byl hodnocen dotázanými respondenty velmi pozitivně a rozvoj komunity byl hodnocen jako přínos pro sektor VaVaI.

Úvod a zasazení do širšího kontextu

Individuální projekt systémový “Národní centrum pro elektronické informační zdroje – CzechELib” je realizován z prostředků Operačního programu Výzkum, vývoj, vzdělávání, ze specifického cíle 4 prioritní osy 1 (SC 4 PO 1 OP VVV). Tento specifický cíl je zaměřen na zefektivnění řízení výzkumu na národní úrovni a vytvoření motivujícího prostředí pro realizaci kvalitnějších výsledků výzkumu v souladu s Doporučením Rady k NPR na rok 2014. Realizátorem projektu je Národní technická knihovna.

Před realizací projektu existovalo v České republice celkem 18 "konsorcií", které sdružovaly přibližně 130 institucí VaVaI (veřejné vysoké školy, ústavy Akademie věd ČR, velké, zejména fakultní nemocnice, velké knihovny a další výzkumné organizace – dále jen uživatelé) a zajišťovaly pro ně přístup k téměř 100 kolekcím elektronických informačních zdrojů. Konsorcia byla podporována ze dvou různých nesynergických programů, takže obdobné požadavky a nákupy těchto konsorcií byly řešeny odděleně. Tím docházelo přinejmenším k duplicitě agendy a ke zvýšeným finančním nákladům jednotlivých subjektů i nárokům na specializované lidské zdroje. Neexistoval žádný průzkum či zjišťování poptávky pro elektronické informační zdroje (dále jen “EIZ”) na celostátní úrovni, což vedlo k tomu, že některé zdroje nakupovaly instituce duplicitně.

Předmětem projektu CzechELib proto byla systémová změna zajištění přístupu k informačním zdrojům VaVaI v souladu s Národní RIS3 strategií s cílem zvýšit výkonnost VaVaI vybudováním Národního licenčního centra CzechELib. Spojením know-how a soustředěním finančních prostředků mělo být dosaženo vyšší efektivity při pořizování a správě EIZ.

Globálním cílem projektu je zvýšení výkonnosti a efektivity oblasti VaVaI v ČR prostřednictvím systémové změny způsobu zajištění EIZ pro uživatele z oblasti VaVaI, která přinese významnou úsporu veřejných prostředků vynakládaných uživateli na souvisící administrativu. Tu převezme z projektu vybudované národní licenční centrum (dále jen CzechELib), které soustředí dosavadní know-how do profesionálního týmu zajišťujícího veškeré obstarávání (výběrová řízení, smluvní uspořádání, platby, provozní podporu atd.).

Konkrétněji je shrnuto plnění cílů a očekávaných změn definovaných v žádosti o podporu v následujících tabulkách. Globální cíl CzechELib definovaný v projektové žádosti se skládal z několika důležitých částí, které jsou pro lepší přehlednost zobrazeny v následující tabulce včetně jejich plnění. Následně je přiložena tabulka, která hodnotí naplnění očekávaných změn v důsledku projektu.

Tabulka 1 Plnění cílů projektu

Cíle projektu	Plnění cílů projektu
Zvýšení výkonnosti a efektivity oblasti VaVaI.	Tento cíl byl v Teorii změny definované Dodavatelem ve Vstupní zprávě vymezen jako dlouhodobý dopad projektu. Z výsledků lze hodnotit, že projekt **docílil všech stanovených výstupů, včetně zvýšení výkonnosti a efektivity oblasti VaVaI v ČR prostřednictvím systémové změny způsobu zajištění a zpřístupnění EIZ pro uživatele z oblasti VaVaI**, která přinesla významnou úsporu veřejných prostředků

Cíle projektu	Plnění cílů projektu
	vynakládaných uživateli na související administrativu.
Zajištění výhodnějších smluvních podmínek pro EIZ.	Projekt splnil očekávání ve sjednocení smluvních podmínek. Zároveň se v tomto kontextu také podařilo zajistit u vybraných poskytovatelů EIZ **snížení nebo zrušení meziročního nárůstu cen jednotlivých EIZ**. Jak ukázalo dotazníkové šetření, náklady na EIZ se podařilo snížit u 54 % institucí, díky čemuž mohly finance využít například na nákup dalších zdrojů. Výsledky dále ukázaly, že se podařilo zajistit výhodnější ceny EIZ, než bylo plánováno v roce 2015, díky čemuž došlo k úspoře finančních prostředků a snížení rozpočtu projektu.
Zkvalitnění informační infrastruktury výzkumu podporovaného z veřejných prostředků a v důsledku toho i podmínek pro zvýšení produktivity výsledků VaVal v ČR.	Zkvalitnění informační infrastruktury výzkumu bylo kvitováno zástupci veřejné správy, podle kterých projekt umožnil **zacílení finanční podpory tam, kde byla opravdu potřeba**. V důsledku toho došlo k zodpovědnějšímu nákupu EIZ (viz poslední část tabulky) a ke zkvalitnění informací ohledně využívání EIZ a fungování institucí. Zároveň projekt zajistil kvalitní data ohledně strategického řízení v sektoru VaVal.
Uvolnění kapacit členských institucí pro informační podporu vlastní cílové skupiny.	Z výsledků evaluace je zřejmé, že **došlo k úspoře administrativních (a časových) kapacit členských institucí**. Podle zjištění povědomí studentů o projektu CzechELib bylo nízké (13 % studentů mělo povědomí). Na druhou stranu téměř 70 % studentů uvedlo, že s nimi instituce, ve které působí, sdílí informace ohledně dostupných elektronických informačních zdrojů. Z dotázaných respondentů využívalo EIZ alespoň 1x týdně 32 %.
Zajištění maximální transparentnosti spolufinancování EIZ. Zajištění hospodárnosti a přiměřenosti při definování potřeb členských institucí.	Výsledkem projektu CzechELib bylo **zvýšení transparentnosti vynaložených prostředků a zajištění dat ohledně využívání EIZ** ze strany členských institucí. Projekt tedy vnesl transparentnost do skutečných nákladů za jednotlivé instituce a zajistil zodpovědnější přístup k nákupu EIZ.

Tabulka 2 Naplnění očekávaných změn v důsledku projektu

	Očekávané změny v důsledku projektu	Aktuální stav
1.	**Eliminace fragmentace zajišťování EIZ** vytvořením institucionálního zázemí pod Národní technickou knihovnou (NTK) s názvem CzechELib, které bude centrálně zajišťovat EIZ pro oblast VaVaI v ČR. Pro pilotní ověření funkcí CzechELib bude spolufinancován nákup licencí pro přístup k EIZ minimálně ve výši 50 %. Koncentrace veřejných zdrojů na zajištění EIZ, jednotná národní strategie a profesionalizace služeb přinese **výhodnější podmínky a současně výrazně sníží administrativní zátěž účastníků**. Centrální monitoring a evaluace **umožní optimalizovat alokaci vynakládaných prostředků** jak na straně poskytovatele, tak na úrovni jednotlivých účastníků z různých sektorů.	Z výsledků prezentovaných v této zprávě je zřejmé, že **projekt přispěl ke snížení fragmentace zajišťování EIZ**. Podle posledního dotazníkového šetření se podařilo snížit fragmentaci zajišťování EIZ podle 95 % respondentů. Více než polovina respondentů prostřednictvím projektu pořizuje ¾ z celkových EIZ. Důvodem pro pořizování zdrojů mimo projekt CzechELib bylo převážné specifické zaměření, které neumožnilo splnit pravidlo 3+. S tímto pravidlem ovšem organizace byly srozuměny a v případě zájmu mohly kontaktovat ostatní instituce skrze vzniklé fórum a domluvit se na společném nákupu. Zároveň bylo zapojenými institucemi potvrzeno, že projekt přinesl **výhodnější podmínky a snížení administrativní zátěže**, což se ukázalo jako jeden z hlavních benefitů. Snížení administrativní zátěže potvrdilo 91 % respondentů. Z rozhovorů se zástupci veřejné správy vyplynulo, že projekt umožnil **efektivněji vynakládat finanční prostředky na EIZ** a 54 % institucí uvedlo, že náklady na EIZ byly díky projektu nižší.
2.	Další významnou změnou bude zlepšení podmínek přístupu k EIZ a **vytvoření systému jejich komplexní informační podpory**. CzechELib zabezpečí přístup k EIZ uživatelsky přívětivým způsobem. Vedle toho poskytne řadu **služeb nezbytných pro zajištění, správu a evaluaci efektivity užívání EIZ**. Dále budou poskytovány dlouhodobá archivace nakoupených EIZ, informačně-referenční servis, vzdělávání, semináře pro uživatele, konference s mezinárodní účastí a další.	Projekt zajistil **centralizované vyjednávání s vydavateli EIZ** a prostřednictvím realizačního týmu zajistil **technickou a informační podporu** pro členské instituce. Dále vznikly dva statistické nástroje na sledování a správu EIZ. **Systém na správu EIZ (ERMS)** členské instituce využívaly především na zjišťování, které zdroje daná instituce předplácí, a na vyhledávání potřebných dokumentů. Tento systém nebude využit v následujícím projektu NCIP a v současné době je hledána náhrada. **Software pro monitorování využívanosti EIZ (CELUS)** primárně sloužil pro sledování využívanosti časopisů a dalších databází. Tento systém je v současné době aktualizován a bude využit také v navazujícím projektu NCIP. **Podpora ze strany realizačního týmu** byla hodnocena velmi kladně a celkově byla spolupráce v rámci projektu hodnocena pozitivně již od začátku projektu. Nabídky vzdělávání využilo přibližně 65 % respondentů a možnosti zúčastnit se některé z

	Očekávané změny v důsledku projektu	Aktuální stav
		konferencí využilo 86 % respondentů. Jako přínosné byly hodnoceny setkání členských institucí a informace odstupné na webových stránkách projektu.
3.	Zlepšením současného stavu bude i **zvýšená podpora nástrojů pro hodnocení výsledků výzkumu, vývoje a inovací**: vedle bibliometrických databází Web of Science a Scopus bude podpořeno získání i analytických nástrojů InCites a SciVal. To umožní lepší strategické řízení a hodnocení sektoru VaVaI, jak na národní úrovni, tak na úrovni jednotlivých institucí. CzechELib bude **poskytovat datovou i metodickou podporu při zpracování analýz**.	Obsáhlé datové informace získávané díky projektu přispěly ke **zkvalitnění dat pro strategické řízení a management** vysokých škol a dalších výzkumných institucí. To umožnilo lépe srovnávat jednotlivé instituce. Zároveň došlo k **nákupu nových programů** (analytické programy, API rozšíření, či programy pro hodnocení vědy na univerzitách), které umožnily lepší hodnocení výsledků v oblasti VaVaI. **Metodická a datová podpora byla ze strany realizačního týmu poskytována**, zájem ovšem nebyl ze strany členských institucí nijak výrazný – datovou podporu využívalo 14 % respondentů a metodickou podporu 7 % respondentů. Podle těchto respondentů **byla podpora dostatečná**.
4.	Důsledkem změn bude i **posílení mezinárodních vazeb**. CzechELib bude moci ČR oficiálně zastupovat při jednáních o spolupráci v ostatních zemích. Usnadní se přístup k nejlepší zahraniční praxi, která bude promítána i do fungování CzechELib.	Projekt přispěl k **posílení vazeb na mezinárodní úrovni a etabloval NTK jako aktivního zástupce České republiky**. To dokládá zapojení v několika mezinárodních platformách, realizace konference, i ustálení komunikace s vydavateli. Komunikace s realizačním týmem CzechELib byla ze strany zahraničních aktérů hodnocena jako velmi dobrá. Zapojením do konsorcia ICOLC a OA2020 **docházelo ke sdílení dobré praxe a důležitých informací** (mimo jiné ohledně vydavatelů). Důležitým tématem na mezinárodní úrovni byl Open Access. Podle dotázané zahraniční organizace má Česká republika díky projektu velký potenciál v této oblasti a již nyní proběhlo několik důležitých kroků. Mimo jiné se realizačnímu týmu podařilo **zapojit do diskuse stakeholdery, kteří hrají v transformaci klíčovou roli**.

Shrnutí aktivit evaluace

Popis realizovaných aktivit

V páté a závěrečné zprávě byly evaluační aktivity zaměřeny zejména na **celkové zhodnocení přínosů projektu**, včetně naplnění očekávání, které měly členské instituce před vstupem do projektu. Zpráva je zaměřena na **hodnocení realizace projektu**, **komunikaci a spolupráci** mezi členskými institucemi a realizačním týmem, **publicitu** projektu a **využívání nástrojů CELUS a ERMS** a na adaptaci členských institucí na případné změny v práci spojené s pandemickou situací. Okrajově se zpráva zabývá navazujícím projektem (Národní centrum pro informační podporu výzkumu, vývoje a inovací – NCIP), jeho připraveností a informovaností zástupců členských institucí o tomto projektu. Kromě členských institucí byly informace sbírané i od aktérů dalších relevantních institucí (zástupci veřejné správy v oblasti VaVaI) a od studentů VŠ. Oproti průběžným zprávám je Závěrečná zpráva zaměřením širší, jelikož se věnuje všem čtrnácti evaluačním otázkám. Evaluační otázky EQ10-EQ14 jsou v této zprávě vyhodnocovány poprvé, zbývající otázky již byly vyhodnoceny alespoň v jedné z průběžných zpráv. Struktura EQ je obdobná jako v případě průběžných evaluačních zpráv. V textu porovnáváme posun oproti závěrům z předchozích zpráv, především pak srovnáváme počáteční a závěrečnou fázi projektu.

Vzhledem k tomu, že se jedná o závěrečnou evaluační zprávu, srovnáváme vývoj projektu za celé období jeho realizace. Na druhou stranu s ohledem na přípravu každoročních evaluačních zpráv nejdeme se srovnáním do hloubky u každé evaluační otázky a spíše se snažíme shrnout celkový pokrok v realizaci projektu a vývoj vnímané přidané hodnoty. V návaznosti na předchozí PEZ je ve zprávě obsaženo také srovnání s rokem 2021.

V průběhu března a první poloviny dubna 2022 bylo **realizováno dotazníkové šetření** mezi zástupci členských institucí. Jeho účelem bylo především zjistit zpětnou vazbu na realizaci a průběh projektu, komunikaci ze strany realizačního týmu, přínosy projektu apod. z pohledu zástupců členských institucí. Dotazník byl revidován a odsouhlasen Zadavatelem a realizačním týmem. **Druhé dotazníkové šetření** proběhlo v březnu 2022 a bylo zaměřeno na studenty VŠ. Dotazník byl zaměřen na znalost projektu CzechELib a navazujícího projektu NCIP a obsahoval osm otázek.

Informace z dotazníkového šetření pro členské instituce byly doplněny **polostrukturovanými rozhovory se zástupci členských institucí**, jež se zaměřovaly do detailu na témata uvedená v dotazníku. Dále byly provedeny další **polostrukturované rozhovory se zástupci veřejné správy v oblasti VaVaI,** jako je MŠMT, GAČR a další, abychom zjistili, jak tito aktéři vnímají přínosy projektu. Všechny řízené rozhovory byly realizovány v první polovině května 2022 a byly vedeny online.

Poslední skupinou respondentů byly tento rok nově také **zástupci vydavatele a zahraniční organizace**, se kterými byly realizovány v průběhu května 2022 **polostrukturované rozhovory,** které se zaměřily na zhodnocení přínosů projektu. O prováděných evaluačních aktivitách byl Zadavatel pravidelně informován v měsíčních reportech.
V prosinci 2021 a dubnu 2022 proběhla dvě setkání EY se **zástupci realizačního týmu CzechELib**. Setkání byla zaměřena především na tato témata:

- Řízení projektu a dodržování harmonogramu
- Zhodnocení celkového průběhu projektu CzechELib a navazující projekt NCIP
- Komunikace s členskými institucemi a dalšími zainteresovanými stranami
- Interní evaluace a publicita projektu

- Webová rozhraní
- Personální obsazení realizačního týmu

Zároveň bylo v březnu 2022 realizováno setkání se zástupcem realizačního týmu CzechELib se zodpovědností za vazby na zahraniční aktéry. Rozhovor byl zaměřen na typy spolupráce, platformy pro setkávání, rozvoj spolupráce v průběhu projektu a komunikaci s vydavateli.

Metodologie přístupu EY k evaluaci

Metodologie použitá v této evaluaci byla postavena na základě nastavení předcházejících evaluačních aktivit. Mezi primární metody patří desk-research, dotazníkové šetření se zástupci členských institucí a se studenty, polostrukturované rozhovory se zástupci členských institucí, realizačním týmem Projektu, se zástupci vydavatele a zahraniční organizace, a se zástupci akademického sektoru a veřejné správy.

Informace byly získávány od zástupců následujících typů členských institucí:

- Veřejné výzkumné instituce (VVI)
- Vysoké školy
- Nemocnice (včetně fakultních)
- Jiné výzkumné organizace
- Knihovny mimo výše uvedené organizace (např. krajské).

Dotazníkové šetření mezi členskými institucemi

Cílem dotazníkového šetření bylo zjistit postoje členských institucí, jejich celkovou spokojenost s projektem a identifikovat vnímané přínosy zapojení organizací do projektu CzechELib.

Dotazníkové šetření pokrývalo zejména následující témata:

- Hodnocení přínosů projektu CzechELib,
- Spolupráce a komunikace realizačního týmu CzechELib se zástupci členských institucí
- Hodnocení průběhu projektu a klíčových procesů (např. způsob výběru EIZ, datová a metodická podpora)
- Propojení s dalšími zapojenými organizacemi a publicita projektu
- Využívání systému CELUS a ERMS
- Možnosti další podpory a vzdělávání členských institucí v rámci CzechELib
- Navazující projekt NCIP.

Dotazníkové šetření bylo realizováno online formou (CAWI). Pro sběr dat byl využit interní dotazníkový nástroj Qualtrics XM. Za účelem sběru dat bylo realizačním týmem CzechELib dodáno celkem 155 kontaktů zastupujících 128 institucí.[1] Alespoň částečně dotazník vyplnilo 107 osob, z nichž dotazník dokončilo celkem 91 respondentů (59 %). Návratnost dotazníku tak byla ve srovnání s rokem 2021, ve kterém dotazník kompletně vyplnilo 62 % respondentů, o něco nižší.

Největší zastoupení mezi respondenty měli zástupci VVI, zastoupení všech typů organizací je uvedeno v následující tabulce:

[1] Jeden oslovený kontakt se zdržel vyplnění dotazníku z důvodu střetu zájmů.

Tabulka 3 Struktura respondentů CAWI dle typu organizace (N=107)

Typ organizace	Zastoupení v CAWI (%)
Veřejné výzkumné instituce (VVI)	45 %
Vysoké školy	26 %
Jiné výzkumné organizace (VO)	10 %
Knihovny mimo výše uvedené organizace	16 %
Jiné[2]	3 %

U tří typů organizací jsme zjišťovali jejich velikost (VŠ, VVI a knihovny), aby bylo možné zjistit případné rozdíly mezi organizacemi různé velikosti. Informace o zastoupení jednotlivých podskupin je uvedena v Příloze č. 1.

Dotazovány byly osoby, které jsou zodpovědné nebo se podílejí na správě a nákupu EIZ. Největší zastoupení měli respondenti se zodpovědností za nákup EIZ (34 %) a za správu EIZ v organizaci (32 %). Detailní struktura respondentů dle typu jejich zapojení do nákupu a správy EIZ je zobrazena v Tabulce 2.[3]

Tabulka 4 Struktura respondentů CAWI dle jejich role v organizaci

Role respondenta ve vztahu k EIZ	Zastoupení v CAWI (%)
Osoba zodpovědná za nákup EIZ v organizaci	34 %
Osoba zodpovědná za správu EIZ v organizaci	32 %
Osoba podílející se na nákupu EIZ v organizaci	21 %
Osoba podílející se na správě EIZ v organizaci	9 %
Uživatel EIZ (výlučně)[4]	2 %
Jiná role (např. IT oddělení)[5]	1 %

[2] Respondenti jako jiné uvedli např. NTK a nemocnici.

[3] Bylo možné označit více odpovědí a součet se tak nerovná 100 %. Vzhledem k výsledkům lze konstatovat, že je u respondentů častý souběh rolí v nákupu i správě EIZ v organizaci.

[4] Tři respondenti, kteří uvedli pouze možnost výlučně uživatel EIZ, nebyli do vzorku zahrnuti.

[5] Jednalo se např. o respondenta z oddělení IT. (o nákupu EIZ rozhoduje dle respondentů vedení organizace, což lze předpokládat také u části organizací, jejichž zástupci uvedli, že jsou zodpovědní za nákup)

Obdobně jako v případě typu organizace byly v dotazníkovém šetření zahrnuty dostatečně všechny role respondentů ve vztahu ke správě / nákupu EIZ v organizaci.

Informace získané z dotazníkového šetření jsou uvedeny u jednotlivých relevantních evaluačních otázek a dále pak v Příloze č. 1 (technická zpráva) a Příloze č. 2.3 (anonymizované výsledky CAWI). Za účelem zobecnění byly otevřené otázky kódovány do vyčerpávajících kategorií.

Řízené rozhovory se zástupci členských institucí

Na základě provedeného dotazníkového šetření jsme oslovili respondenty k řízeným rozhovorům.[6] Témata polostrukturovaných rozhovorů vycházela z relevantních evaluačních otázek. Některá témata byla předmětem dotazníkového šetření i následných řízených rozhovorů, během kterých byla kvantitativní zjištění z dotazníkového šetření rozebrána kvalitativně do většího detailu.

Struktura a otázky rozhovorů se částečně prolínaly se scénáři rozhovorů z předchozích let. Tyto otázky byly doplněny o celkové zhodnocení projektu CzechELib, splnění očekávání a sjednocení zajišťování EIZ. Scénář rozhovorů byl konzultován se Zadavatelem a realizačním týmem projektu CzechELib a finální podoba je k dispozici v Příloze č. 2.5. Rozhovory probíhaly v první polovině května 2022.

Celkem proběhlo 14 řízených rozhovorů. Při výběru byly zohledněny typy institucí i jejich geografické umístění. Šest respondentů bylo z instituce se sídlem v Praze, a dále pak po jednom z dalších měst, jako například Ostravy, Pardubic, Kroměříže či Zlína.

Nejvíce rozhovorů bylo provedeno se zástupci VVI a knihoven. Počet respondentů řízených rozhovorů dle typu organizace je obsažen v Tabulce 3:

Tabulka 5 Počet respondentů řízených rozhovorů dle typu organizace (N=14)

Typ organizace	Počet
Veřejné výzkumné instituce (VVI)	4
Vysoké školy	3
Jiné výzkumné organizace (VO)	2
Nemocnice (včetně fakultních)	1
Knihovny mimo výše uvedené organizace	4

Řízené rozhovory se zástupci dalších klíčových aktérů

[6] Osloven byl vzorek respondentů z těch, kteří v dotazníku ponechali své kontaktní údaje a souhlasili s dalším kontaktováním.

Dále byly provedeny strukturované rozhovory se zástupci dalších klíčových aktérů (zástupce MŠMT, TC AV ČR, GAČR a VŠCHT). Rozhovor s těmito respondenty byl zaměřen zejména na následující témata:

- Znalost projektu CzechELib a dostupnost informací
- Hodnocení dosavadních přínosů projektu CzechELib (mimo jiné pro sektor VaV a vědecké pracovníky)
- Srovnání s tematicky souvisejícími projekty
- Udržitelnost dosažených výsledků projektu CzechELib, navazující projekt NCIP.

Vzhledem k vyšší časové vytíženosti potenciálních respondentů byly začátkem května 2022 provedeny čtyři online rozhovory.

Dotazníkové šetření mezi studenty vysokých škol

Zároveň byla zjišťována zpětná vazba od studentů vysokých škol jako cílové skupiny projektu. Studenti jsou však spíše vedlejší cílovou skupinou, vzhledem k tomu, že nekomunikují přímo s realizačním týmem projektu, ale spíše s vysokými školami, které pro ně dostupnost informačních zdrojů zajišťují. Cílem evaluace bylo zjistit, zdali se informace o projektu dostaly i mezi studenty, nešlo ovšem o cíl projektu CzechELib. Vůči této skupině tak nebyla cílena publicita Projektu.

Pro zodpovězení relevantních evaluačních otázek byl navržen krátký online dotazník (CAWI) jež byl, po dohodě se Zadavatelem, zaslán studentům především pražských vysokých škol. Online dotazníkový nástroj byl použit interní Qualtrics XM. Do poloviny května 2022 byl dotazník částečně vyplněn 40 studenty a úplně vyplněn 36 studenty. Dílčí zjištění jsou uváděna v rámci relevantních EQ a výsledky dotazníku jsou uvedeny v Příloze 2.4. ve formátu xls.

Řízené rozhovory se zástupci zahraniční organizace a vydavatele

V neposlední řadě byli osloveni zástupci zahraničních vydavatelů a institucí působících jako zprostředkovatelé služeb (tj. obdobných jako NTK v ČR). Osloveno bylo 6 kontaktů zprostředkovaných realizačním týmem CzechELib a realizovány byly 2 rozhovory[7].

První rozhovor se uskutečnil se třemi zástupci zahraničního vydavatelství (firma EBSCO), které je zapojeno na evropském trhu a zajišťuje jak vlastní databáze, tak v některých případech vystupuje jako exkluzivní zástupce některých vydavatelů. Vydavatelství spolupracovalo s NTK již od začátku projektu a bylo tedy možné reflektovat celé období od roku 2017. Konkrétně se rozhovor zaměřoval na:

- Zhodnocení komunikace a spolupráce s realizačním týmem CzechELib
- Přidanou hodnotu spolupráce
- Srovnání s dalšími státy v Evropě, dobrou praxi
- Případné problémy a doporučení.

Druhý rozhovor se uskutečnil se zástupkyní zahraniční instituce Max Planck Digital Library, jež spolupracuje s realizačním týmem CzechELib a zaměřuje se přechod na Open Access nejen v Evropě. Rozhovor byl zaměřen na:

- Zhodnocení komunikace a spolupráce s realizačním týmem CzechELib
- Případné problémy v komunikaci/ spolupráci s realizačním týmem CzechELib

[7] Rozhovory proběhly s respondenty, kteří i přes časové vytížení souhlasili s poskytnutím rozhovoru.

- Zhodnocení situace Open Access a pozice České republiky ve vztahu k transformaci na OA a přípravě na budoucí dohody
- Srovnání České republiky s dalšími státy Evropy v kontextu OA.

Vyhodnocení evaluačních otázek

V rámci Závěrečné zprávy byly vyhodnoceny následující evaluační otázky:

- EQ1 – Jak probíhá realizace projektu?
- EQ2 – Do jaké míry mají vymezené cílové skupiny povědomí o existenci a celkové koncepci projektu CzechELib? Je prováděná publicita projektu a propagace EIZ efektivní?
- EQ3 – Do jaké míry jsou vybraní zástupci cílových skupin spokojeni s informační a metodickou podporou ze strany národního licenčního centra?
- EQ4 – Jaký je průběžně vnímaný přínos projektu u zástupců institucí, které se do projektu zapojily?
- EQ5 – Jaký je průběžně vnímaný přínos projektu ostatními klíčovými aktéry?
- EQ6 – Je příprava a realizace vnitřních evaluací, tzn. evaluací v rámci projektu efektivní?
- EQ7 – Do jaké míry je vytvořené národní licenční centrum funkční a plní svou roli?
- EQ8 – Do jaké míry je elektronický přístup (webové rozhraní) vytvořený CzechELib uživatelsky přívětivý?
- EQ9 – Je možné identifikovat jakékoliv další (projektem neřešené) nedostatky / slabá místa nebo mezery systému centralizovaného nákupu, které je potřeba řešit? Pokud ano, jaké to jsou a jaká jsou navrhovaná řešení?
- EQ10 – Bylo prostřednictvím realizace projektu dosaženo vyšší efektivity při pořizování a správě EIZ?
- EQ11 – Do jaké míry umožnilo centralizované řízení nákupů lepší strategické řízení a hodnocení sektoru VaVaI jak na národní úrovni, tak na úrovni jednotlivých institucí? Do jaké míry/Jakým způsobem využívají jednotlivé níže uvedené instituce (resp. jejich zástupci) datovou a metodickou podporu CzechELib při zpracování analýz a hodnocení výsledků výzkumu?
- EQ12 – Došlo díky realizaci projektu ke zkvalitnění informační infrastruktury a v důsledku toho i podmínek pro zvýšení produktivity výsledků VaVaI v ČR?
- EQ13 – Došlo v důsledku realizace projektu k posílení vazeb (NTK x poskytovatelé EIZ, NTK x obdobné instituce působící jako zprostředkovatelé služeb) na mezinárodní úrovni?
- EQ14 – Je možné identifikovat také některé nezamýšlené efekty (jak pozitivní, tak negativní) plynoucí z hodnoceného projektu? Pokud ano, jaké to jsou?

Vyhodnocení EQ1

Vyhodnocení evaluační otázky EQ1 – Jak probíhá realizace projektu?

Realizace projektu ve sledovaném období **odpovídá harmonogramu** a všechny klíčové naplánované **aktivity byly realizovány**. V první polovině roku 2021 byly **podepsány smlouvy ohledně přístupu členských institucí k EIZ** na rok 2021 a **byla dokončena výběrová řízení** z roku 2020. Zároveň došlo k podpisu covidových dodatků, kdy byly **zafixovány ceny na období 2021-2022** (viz PEZ 2021) a proběhla fakturace a výběr záloh. Členské instituce nominovaly své zdroje. Následně byla **připravena zadávací dokumentace a vypsaly se veřejné zakázky**. V prvním pololetí bylo realizováno setkání s členskými institucemi a proběhl audit, který kromě jedné drobnosti neměl žádný nález.

V druhé polovině roku 2021 byly **posbírány nominace EIZ na rok 2022** a bylo **podepsáno 14 licenčních smluv**. Dále se připravily **návrhy na rozvoj informačních systémů**, a na rozvoj **publicity** projektu. Kromě toho bylo realizováno druhé setkání s členskými institucemi, které bylo zaměřené na přechod financování z projektu Národní centrum pro informační podporu výzkumu, vývoje a inovací (NCIP) a obnovu licenčních smluv od roku 2023. Řídící orgány projektů CzechELib a NCIP **schválily pokles finanční podpory v následných letech**. Zároveň proběhly **nominace na EIZ**, které budou chtít členské instituce zasmluvnit od roku 2023.

Začátkem roku 2022 byla připravena **zadávací dokumentace pro aktuálně zasmluvněné zdroje**, a instituce byly požádány o **vyjádření se ohledně ochoty pokračovat s členstvím v navazujícím projektu NCIP**. Dále byla odsouhlasena nová metodika EIZ, v rámci které bude v některých výjimečných případech podpora NCIP 100 %. Proběhl **výběr zálohových plateb na EIZ pro rok 2022**. V dubnu chybělo realizačními týmu vybrat finance od 6 institucí, jednalo se tedy o menší zbývající částku. V průběhu května 2022 mělo dojít k **zaplacení závazků a vrácení případných přeplatků**. Zároveň byla upravena metodika a vzor smluv v souvislosti s přechodem na nové financováni. V dubnu 2022 proběhlo setkání s členskými institucemi. V tomto roce (2022) končí platnost všech smluv a v 1. polovině roku probíhal **sběr indikativních cenových nabídek** od vydavatelů. V době schůzky s realizačním týmem byla sesbírána většina nabídek. V červnu 2022 je v plánu začátek **podepisování smluv o centralizovaném zadávání**.

Přestup na zdroj financování z navazujícího projektu NCIP byl hodnocen ze strany realizačního týmu jako úspěšný. Členské instituce byly o přechodu informovány na pravidelném setkání v dubnu 2022 (již dříve byly instituce informovány na setkáních v letech 2020 a 2021), a to včetně plánovaného snižování finanční podpory. Toto snižování je podle realizačního týmu nastaveno tak, aby se členské instituce zvládaly postupně přizpůsobovat a změna pro ně neznamenala zásadní změnu podpory. Také členské instituce v rozhovorech uváděly, že o plánovaném snižování podpory vědí a počítají s tím do následujících let. Realizační tým projektu CzechELib nezaznamenal pokles zájmu o zapojení ze strany členských institucí (všechny instituce zůstaly přihlášené).

V následujících letech bude **kladen důraz na Open Access a transformační smlouvy** (očekává se podpis 14 transformačních smluv). Transformační smlouvy jsou již podepsány přibližně s 5-6 menšími vydavateli. Vzhledem ke komplikovanosti procesu po smluvní stránce, kdy se v České republice jedná o novou službu, bude potřeba nastavit nové parametry měření a důkladně vysvětlit nové nastavení členským institucím. Zásadní bude připravenost institucí a nastavení férového modelu tak, aby nedošlo k rozpadu konsorcia.

Následující tabulka zobrazuje průběh projektu s ohledem na stanovený plán uvedený v Chartě projektu (verze platná ke květnu 2021).

Tabulka 6 Plnění fází projektu[8]

Aktivita	Plán	Aktuální stav
Zahájení projektu.	1. Q 2017	**Splněno**
Vývoj systémů pro nákup, zajišťování, správu a hodnocení EIZ.	4. Q 2018	**Splněno** – v minulém hodnoceném období došlo k vytvoření systému pro správu (ERMS) a hodnocení (CELUS). Systém pro nákup (tzv. hlasovátko) není vzhledem ke komplikované akvizici EIZ využíváno (ale není povinným výstupem CEL).
Vypracování metodik pro řízení, workflow, finanční toky, vyjednávací strategie nákupu EIZ a další.	2017 a 2018	**Splněno** – postup pro výběr a akvizice EIZ byl ustálen.
Vývoj webu a implementace funkcionalit.	2.–3. Q 2017	**Splněno** – webové stránky obsahující informace o projektu a o nabízených EIZ byly vytvořeny.
Podpisy smluv s domácími a zahraničními poskytovateli EIZ.	2018, 2019, 2020	**Splněno** – všechny plánované licenční smlouvy na přístup k EIZ pro období 2020–2022[9] mezi NTK a poskytovateli EIZ byly podepsány do konce roku 2019 (kromě jedné smlouvy, která byla podepsána na začátku roku 2020). Licenční smlouvy na období 2021-2022 byly podepsány do konce ledna 2021.
Nákup / zajištění EIZ pro uživatele z projektu.	2017, 2018, 2019	**Splněno** – na jaře 2019 došlo k podpisu všech smluv mezi NTK a členskými institucemi o zajištění a zpřístupnění EIZ na přístup k EIZ pro období 2019–2022. Smlouvy a metodiky jsou každý rok/průběžně aktualizovány dle potřeby.

[8] Vyhodnocování plnění fází projektu probíhalo v květnu 2022, projekt ovšem poběží až do konce roku 2022. U některých cílů je proto uvedeno „částečně splněno“. Vzhledem k dosavadnímu průběhu plnění fází projektu předpokládáme, že zbylé fáze budou splněny bez výrazných komplikací.

[9] Některé EIZ nebyly pořízeny na celé období 2019–2022, ale pouze jeho část. Ve výjimečných případech bylo vyjednáno kratší období (metrické nástroje se souhlasem RV či EIZ, kdy s dodavatelem nebylo možné vyjednat celé uvedené období).

Aktivita	Plán	Aktuální stav
Vyjednávání podmínek nákupu EIZ na další období, možný postupný přechod na OA.	2020	**Splněno** – před koncem roku 2020 byly podepsány všechny smlouvy s poskytovali EIZ včetně první transformační smlouvy. Financování EIZ je po roce 2020 zajišťováno ze státního rozpočtu. V roce 2022 je plánováno podepsání 14 transformačních smluv. Zároveň je záměrem zacílení na Open Access také v rámci navazujícího projektu.
Provozování centra, možné další přechody na OA, evaluace, návrhy doporučení pro budoucí fungování centra.	2021–2022	**Bude pravděpodobně splněno** – Centrum je stabilně provozováno, transformační smlouvy jsou v řešení (v očekávání je 14 transformačních smluv), přechod na navazující projekt NCIP proběhl bez závažných problémů a budoucí fungování je řešeno u přípravy navazujícího projektu. V přípravě je druhá – závěrečná interní evaluace. Vzhledem k plynulému přechodu na navazující projekt NCIP předpokládáme, že bude aktivita nadále plněna. Případná rizika souvisí s personálním zajištěním navazujícího projektu, toto riziko je ovšem minimální. Stejně tak je předpokládán další vývoj v přechodu na OA (vzhledem k již přeběhlým aktivitám a potenciálu České republiky), zde jsou spíše závažnými riziky zajištění podpisu o exkluzivitě a možné výrazné zvýšení finančních nákladů souvisejících s OA (dále viz tabulka 7).
Vyjednávání podmínek nákupu EIZ na další období.	2022	**Bude pravděpodobně splněno** – Schváleno bylo snižování finanční podpory v navazujícím projektu NCIP. V červnu 2022 je v plánu začátek podepisování smluv o centralizovaném zadávání. V navazujícím projektu je záměrem zaměření na OA, v současnosti probíhá vyjednávání podpisu transformačních smluv (předpokladem je 14 smluv). S vydavateli probíhá vyjednávání ohledně podpisu prohlášení o exkluzivitě. Podobně jako u předchozího rizika je spíše závažným rizikem především zajištění dopisu o exkluzivitě a zajištění únosné míry

Aktivita	Plán	Aktuální stav
		finančního zatížení spojeného s OA. Vzhledem k aktivitám probíhajícím již vyjednávání podmínek EIZ probíhá.
Ukončení projektu.	4. Q 2022	Vzhledem k přechodu na navazující projekt NCIP a probíhající přípravě závěrečné interní evaluace nejsou identifikována závažná rizika pro ukončení projektu.
Hodnocení přínosů fungování CzechELib.	1. Q 2022 – do ukončení programu OP VVV	**Bude pravděpodobně splněno** – Externí závěrečná evaluace projektu (tento dokument) bude odevzdána v květnu 2022. Závěrečná interní evaluace proběhne ve 2.Q 2022. Příprava závěrečné interní evaluace již probíhá a nejsou identifikovány závažnější rizika realizace.

Hlavní aktivity projektu byly z velké části naplněny. V následujícím období do ukončení projektu CzechELib se hlavní rizika pojí s personálním zajištěním navazujícího projektu (riziko spíše minimální) a s vyjednáváním podmínek nákupu EIZ a přechodu na OA (rizika spíše závažná). Důležitou podmínkou pro fungování navazujícího projektu je nastavení modelu tak, aby finanční náklady spojené s přechodem na OA byly pro členské instituce únosné. S hledem na aktivity realizované v době přípravy této evaluace neočekáváme rizika ohrožující zdárné ukončení projektu a vyhodnocení jeho přínosů.

V hodnoceném období byly **aktivity realizovány dle avizovaných termínů**. Procesní kroky projektu jsou funkční a ustálené, a to především díky tomu, že za dobu trvání projektu byl dostatek času na to odladit neefektivní procesní kroky a jiné problémy. Realizační tým měl v harmonogramu časové rezervy tak, aby nedošlo ke zpožďování realizace projektu. Časový harmonogram byl v první polovině roku 2022 dodržován bez závažných prodlev. Co se týče celkového dodržování termínů v průběhu projektu, tak až na počáteční zpoždění oproti plánu např. u KA3 (viz PEZ 2018) odpovídala realizace projektu ve velké míře stanovenému harmonogramu.

Informace získané z dotazníkového šetření i ze strukturovaných rozhovorů vypovídají o spokojenosti zástupců členských institucí a dalších relevantních subjektů s procesním nastavením projektu. I přes omezení zapříčiněná koronavirovou krizí se dařilo proces[10] zachovat stejný, což respondenti hodnotili pozitivně. V tomto kontextu se také podařilo zajistit u vybraných poskytovatelů EIZ snížení nebo zrušení meziročního nárůstu cen jednotlivých EIZ, případně i jiný benefit.

Detailní popis jednotlivých podotázek je uveden níže.

[10] Procesem se rozumí následující kroky: nominace EIZ, podpisy smluv o centralizovaném zadávání/smluv o zajištění a zpřístupnění EIZ, uzavírání Licenčních smluv, Fakturace zálohových plateb/vyúčtování a platby poskytovatelům.

Vyhodnocení dílčích evaluačních otázek – Jak jsou realizovány klíčové aktivity projektu?

V průběhu hodnoceného období probíhaly všechny klíčové aktivity Projektu. Aktivity KA6 a KA7 budou klíčové především v závěrečné fázi projektu, tj. v následujících měsících.

Řízení projektu (KA1) probíhalo dle stanoveného harmonogramu. Změnou byl příchod nové předsedkyně Řídícího výboru projektů CzechELib a NCIP, kdy pozici převzala náměstkyně Radka Wildová (MŠMT). Ze strany nové paní náměstkyně byl chválen průběh projektu a neproběhly výrazné změny v procesu řízení. K projektu NCIP byla realizována první Zpráva nezávislých hodnotitelů, která bude vznikat jednou ročně. V současné době probíhá příprava na konec projektu CzechELib s čímž se pojí konec financování týmu a převádění lidí pod zdroj financování NCIP. Podmínky k přechodu navrhne realizační tým zaměstnancům v průběhu června. Předpokládá se přechod velké části zaměstnanců a vzhledem k podmínkám NCIP nebylo vnímáno riziko nezajištění dostatečných lidských zdrojů.

Vytvoření, provozování a evaluace CzechELib (KA2), probíhá dle plánu. Národní licenční centrum z velké míry zajišťuje potřeby a splňuje očekávání zúčastněných členských institucí. Komunikace a spolupráce s realizačním týmem je ze strany členských institucí hodnocena velmi pozitivně. Podle výsledků dotazníkové šetření se navíc členským institucím z velké části podařilo adaptovat na změny spojené s koronavirovou krizí a vyřešit vzniklé problémy ve vztahu k EIZ (např. fungování vzdáleného přístupu, dostupnost EIZ z domova). Zároveň započala příprava závěrečné evaluace, která bude realizována především v červenci 2022.

V rámci **KA3 (Nastavení pravidel systému, výběrová řízení na zajištění licencí pro EIZ a evaluace)** došlo ve druhé polovině roku 2021 k sběru nominací EIZ a k podpisu licenčních smluv. Začátkem roku 2022 proběhly nominace na EIZ pro rok 2023 a byla připravena zadávací dokumentace pro aktuálně zasmluvněné zdroje. Dále byly vybrány zálohované platby na EIZ a probíhal sběr indikativních cenových nabídek od vydavatelů. Řídícími orgány CzechELib a NCIP bylo schváleno postupné snížení finanční podpory. Podepisování smluv o centralizovaném zadávání je naplánováno na červen 2022. Nastavení pravidel a výběru EIZ v projektu hodnotí členské instituce pozitivně.

Administrace a správa provozu přístupu k EIZ a jeho evaluace (KA4) probíhala bez výraznějších problémů. Členskými institucemi byla pozitivně hodnocena komunikace a spolupráce s realizačním týmem. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že ty členské instituce, které využívaly metodickou a datovou podporu projektu, jej hodnotily jako dostatečnou. Členské instituce mohly dále využívat statistické nástroje na sledování a správu EIZ, čehož u ERMS využilo necelých 68 % a u CELUS 75 % institucí (viz KA5).

KA5 (Technologické zajištění správy centra) byla zajištěna primárně elektronickými nástroji ERMS (software pro správu EIZ) a CELUS (software pro monitorování využívanosti EIZ). Dle informací z dotazníkového šetření a polostrukturovaných rozhovorů systémy nepoužívaly všechny instituce. Na využívání systémů měla vliv velikost instituce, kdy menší členské instituce s méně EIZ obvykle zřídka využívaly možnosti své zdroje spravovat v ERMS. V rozhovorech instituce uváděly, že systém je přínosem především pro velké instituce s více zdroji, kterým může přehledná správa za využití systému ERMS zjednodušit práci. ERMS instituce nejčastěji využívaly na zjišťování, která EIZ si předplácí jejich či jiné instituce. V případě systému CELUS byla nejčastěji využívána možnost sledování využívanosti EIZ (časopisů, ostatních databází). Mezi návrhy na školení se objevovaly témata statistik a systému CELUS.

Co se týče následujícího vývoje systémů, u systému CELUS byl vysoutěžen dodavatel upgradu systému, který je stejný jako u první verze. V současné době probíhají schůzky s dodavatelem a agilní programování. V brzké době by mělo dojít k migraci dat na server. Systém byl hodnocen velmi pozitivně realizačním týmem, který vypíchl jeho jedinečnost ve světě (pouze jeden ze dvou existujících nástrojů) a pozitivní přijetí

komunitou. U ERMS bylo rozhodnuto, že upgrade nebude realizován vzhledem k neefektivitě v poměru cena výkon. Nyní je projednáváno využití jiných, již existujících systémů, které využívají konsorcia po celém světě, a to formou SaaS (Software as a Service). Nevýhodou bude snížení flexibility vůči požadavkům v českém prostředí, výhodou bude především podstatně přívětivější uživatelský interface, propracovanost daná celosvětově rozsáhlou komunitou uživatelů, a také snížení nákladů. Peníze na rozvoj ERMS byly po domluvě vráceny a systém bude nově financován z navazujícího projektu NCIP.

Zajišťování publicity projektu v rámci **KA6 (Publicita projektu, propagace EIZ a podpora uživatelů EIZ)** bylo podpořeno prostřednictvím pravidelných setkání s členskými institucemi, a dalšími podpůrnými aktivitami (např. dárkové předměty s logem). Několik aktivit je dále plánováno v následujících měsících, kdy se v červnu NTK zúčastní Veletrhu vědy, ve spolupráci s Hospodářskými novinami vznikne mimo jiné příloha s rozhovorem s ředitelem NTK o projektu CzechELib, a jsou připravována edukační videa pro různé cílové skupiny. V říjnu 2022 dále proběhne Závěrečná konference k celkovému zhodnocení přínosů projektu, kde budou přítomni zástupci ministerstev (ministři, náměstci) i Evropské komise.

KA7 (Závěrečná evaluace a doporučení) bude klíčovou aktivitou především v následujících měsících, tj. 2.+3. Q 2022. V současnosti probíhá příprava a sběr podkladů, zpráva by pak měla vznikat v průběhu července a srpna. Cílem je zapojit do evaluace také externího experta s evaluační praxí. Termín odevzdání evaluace je dán projektovou žádostí.

Vyhodnocení dílčích evaluačních otázek – Odpovídá realizace klíčových aktivit a výstupů harmonogramu a aktuálním potřebám?

Realizace klíčových aktivit a výstupů do velké míry **odpovídá harmonogramu** a **aktuálním potřebám členských institucí.** Oproti začátku realizace projektu nedochází ke zpoždění projektových aktivit. Změna oproti původnímu plánu vznikla především u systému ERMS (viz KA5), kde nedošlo k financování upgradu systému a je připravován alternativní systém/řešení. Významné problémy zatím nedoprovázely ani přechod financování na navazující projekt NCIP, který byl dotázanými aktéry hodnocen jako bezproblémový. Licenční smlouvy a smlouvy o zpřístupnění EIZ pro členské instituce byly podepsány dle harmonogramu. Zástupci členských institucí hodnotí zapojení do projektu velmi pozitivně a plánují pokračovat v zapojení i nadále.

Vyhodnocení dílčích evaluačních otázek – Existují rizika, která ohrožují realizaci projektu a dosažení vytyčených cílů?

Rizika uvedená v následující tabulce vyplývají z Charty projektu (aktuální verze z května 2021). Jedná se o rizika stanovená Chartou na začátku projektu a jejich průběžné vyhodnocení evaluátorem z hlediska relevance, míry pravděpodobnosti a možného dopadu na projekt. V této podkapitole také poukazujeme na možná další rizika nad rámec uvedený v tabulce.

Tabulka 7 Vyhodnocení rizik pro realizaci projektu

#		Název – Popis – Opatření	Vyhodnocení rizika v hodnoceném období ze strany EY
1.	**Název**	**Časová náročnost administrace zakázek podle předpisů MŠMT v útvarech MŠMT**	

#		Název – Popis – Opatření	Vyhodnocení rizika v hodnoceném období ze strany EY
	Popis	V roce 2017 se bude realizovat řada veřejných zakázek menšího či většího charakteru, které při svém výpadku či zdržení mohou narušit harmonogram projektu a plnění jednotlivých etap.	**Riziko je výrazně nižší než v úvodní fázi projektu, ale je stále relevantní.** **I přes nižší počet VZ než na začátku projektu, je jejich realizace časově a administračně náročná.** **Náročnost VZ navíc vyplývá i z nutnosti jejich kontrol a procesem schvalování ŘO, případně dalšími subjekty (vláda ČR, porada vedení MŠMT)**
	Opatření	Přijetí takových výjimečných opatření na MŠMT, aby bylo možno zakázky zahájit v potřebných termínech, dokonalá připravenost zadávací dokumentace	
2.	**Název**	**Složitost veřejných zakázek (VZ)**	**Riziko je stále aktuální. Právní dohled je zajištěn externím dodavatelem. Z dosavadních kontrol měla jedna finanční dopad – náklady byly vyhodnoceny jako nezpůsobilé, a byly tak hrazeny mimo CEL, ostatní kontroly byly bez finančního dopadu.**
	Popis	S ohledem na zkušenosti z minulého programovacího období se oblast veřejných zakázek jeví jako značně komplikovaná a problematická a riziko nesprávného postupu při zadávacím řízení ze strany zadavatele je poměrně vysoké. V případě zakázek s tak specifickým předmětem plnění (u většiny EIZ existuje pouze jeden poskytovatel, a to jejich vydavatel), jako je tomu v případě tohoto projektu, je potom riziko ještě vyšší. Riziko lze významně omezit zajištěním externího právního dohledu nad celým procesem a související dokumentací.	
	Opatření	Zajištění externí služby (právní dohled) zajišťující dohled nad celým procesem, naplánování dostatečných finančních prostředků na tuto službu, dokonale připravená zadávací dokumentace.	
3.	**Název**	**Zpoždění zahájení realizace projektu**	**Riziko již není aktuální. Během dosavadního průběhu projektu došlo k eliminaci zpoždění ze začátku realizace projektu.**
	Popis	Výrazná většina licencí na přístup k EIZ sjednaných v rámci současného decentralizovaného modelu je platná pouze do konce roku 2017. Nové licence je tedy nutné zajistit již v průběhu roku 2017. V průběhu roku 2017 je tedy nutné nejen vytvořit funkční národní licenční centrum, ale také zajistit jeho prostřednictvím nové licence u poskytovatelů.	

#		Název – Popis – Opatření	Vyhodnocení rizika v hodnoceném období ze strany EY
	Opatření	Maximální možné zkrácení lhůt pro komunikaci s komunitou, intenzivní zapojení odborné skupiny. Přímé urychlené jmenování Odborné rady jejím předsedou pro první fázi projektu. Eventuální spuštění některých činností nevyžadujících explicitně náklady projektu ještě před začátkem projektu.	
4.	**Název**	**Nenaplnění cílů projektu k datu ukončení jeho realizace**	**Riziko je minimální, primárně díky schválení navazujícího projektu NCIP, jenž bude více zaměřen na model Open Access. Z výsledků rozhovorů a z dotazníkového šetření vyplývá, že hlavní cíle projektu byly naplněny.**
	Popis	Není vyloučené, že se v průběhu projektu vyskytnou nutnosti takových změn projektu, které nebudou kompatibilní s jeho schválenou verzí. Významným faktorem může být přeměna obchodního modelu u e-časopisů na Gold Open Access.	
	Opatření	Riziko je částečně eliminováno zkrácením dotovaného období z OP VVV na 3 roky (kratší časový horizont umožní flexibilněji reagovat na situaci).	
5.	**Název**	**Udržitelnost projektu po skončení podpory z OP VVV**	**S ohledem na schválení navazujícího projektu NCIP by toto riziko mělo být minimální. Podpora členských institucí pro nákup EIZ by měla být tímto projektem zajištěna.** **V rozhovorech byla oceňována především kvalitní a konstruktivní spolupráce všech zúčastněných stran při schvalování a implementaci tohoto projektu.[11]** **Členské instituce jsou srozuměny se schváleným snižováním finanční podpory v rámci navazujícího projektu (viz předchozí kapitoly).**
	Popis	Existuje riziko, že MŠMT nezajistí dostatečný limit pracovníků s odpovídajícím mzdovým fondem pro část pracovníků zajišťujících provoz CzechELib.	
	Opatření	Po skončení podpory z OP VVV bude podpora i nadále poskytována přinejmenším pro provoz národního centra, případně i pro nákup EIZ z národních zdrojů.	

[11] Schválen jako „projekt sdílených činností“, dle nového institutu zavedeného novelou zákona č. 130/2002 Sb. s účinností od 12. 9. 2020.

#		Název – Popis – Opatření	Vyhodnocení rizika v hodnoceném období ze strany EY
6.	**Název**	**Rozhodnutí státu nenavázat podporou ze SR po skončení podpory z OP VVV**	**Viz riziko č. 5**
	Popis	Existuje riziko, že se soustředěnému úsilí MŠMT, ČKR, RVŠ a AV ČR nepodaří přesvědčit RVVI, aby počínaje rokem 2020 obnovila podporu zajišťování EIZ z rozpočtu na podporu VaVaI. Pokud po skončení podpory z OP VVV nebude poskytována podpora pro nákup EIZ, hrozí masivní odchod uživatelů CzechELib.	
	Opatření	1. CzechELib poskytne materiály pro intenzivní lobbying na vládní úrovni. 2. Kvalitou svých služeb CzechELib přesvědčí, že je výhodné zůstat uživatelem i za těchto podmínek.	
7.	**Název**	**Zánik dodavatele software**	**Riziko není aktuální, NTK je vlastníkem zdrojových kódů.**
	Popis	Nelze vyloučit, že firma, která objednaný software vyprodukuje a bude udržovat, zanikne.	
	Opatření	Software bude povinně vytvářen jako otevřený a zdokumentovaný kód, funkcionalita bude rozdělena do samostatných, na sobě nezávislých aplikací.	
8.	**Název**	**Umístění CzechELib v NTK**	**Riziko se podařilo mitigovat dislokací pracovníků.**
	Popis	V současnosti nejsou v NTK prostorové kapacity na umístění cca 20 pracovníků centra CzechELib.	
	Opatření	Situaci by zlepšila integrace Ústřední knihovny ČVUT po vzoru knihoven VŠCHT a ÚOCHB. Rekrutování významné části odborníků z pracovníků příjemce (již mají vlastní prostorovou kapacitu), event. z osob alokovaných v kampusu Dejvice (vlastní kapacita, docházková vzdálenost na týmové meetingy). Využití telekonferenčních prostředků pro komunikaci se vzdálenějšími členy týmů.	

#		Název – Popis – Opatření	Vyhodnocení rizika v hodnoceném období ze strany EY
9.	**Název**	**Financování nákupu EIZ na národní úrovni z prostředků státního rozpočtu nebude zajištěno, popř. bude zajištěno v omezené míře.**	**Viz riziko č. 5**
	Popis	Existuje riziko, že v rámci státního rozpočtu nebudou v dostatečné míře alokovány prostředky na nákup EIZ.	
	Opatření	CzechELib bude MŠMT žádat, aby požádalo RVVI o obnovení podpory pořizování EIZ počínaje rokem 2020 při přípravě střednědobého výhledu rozpočtu v roce 2017. Současně požádá representaci vysokých škol (ČKR, RVŠ) a předsednictvo AV ČR o podporu této žádosti.	
10.	**Název**	**Personální zajištění licenčního centra – projektové**	**Riziko je nižší než v přecházejících hodnocených obdobích. Pozici HPM se podařilo obsadit, nicméně souběh funkce HPM a ředitele NC CzechElib není optimální. V NCIP bude vyřešeno. Pozice garanta publicity byla obsazena. V licenční jednotce chybí dvě pozice FTE (zaměřené primárně na vyjednávání smluv, bibliometrickou analýzu).** **Obecně je náročné na pracovní pozice v projektu hledat vhodné kandidáty, vzhledem k poměrně specializované odbornosti a omezeným platovým možnostem.** **Po skončení projektu (na konci roku 2022) bude ukončeno financování týmu projektu CzechELib a zaměstnanci budou po dohodě převedeni pod zdroj navazujícího projektu NCIP. Do června 2022 je v plánu nabídnout zaměstnancům podmínky přechodu. Riziko rozpadu týmu není významné**
	Popis	S ohledem na nutnost specifické kvalifikace hlavního projektového manažera a členů projektového týmu je možné, že se je nepodaří včas získat.	
	Opatření	Vytipování a kontaktování potenciálních odborných zaměstnanců započato již v 3. Q 2016. Adekvátní výše plánovaných mzdových prostředků zvýší úspěšnost náboru.	

#		Název – Popis – Opatření	Vyhodnocení rizika v hodnoceném období ze strany EY
			(mimo jiné vzhledem k adekvátním podmínkám v rámci NCIP), naopak je snaha o posílení týmu.
11.	**Název**	**Personální zajištění licenčního centra – odborné**	**Riziko bylo mitigováno angažováním řady expertů do Odborné rady projektu. Viz též riziko č. 10**
	Popis	S ohledem na nutnost vysoké a specifické kvalifikace odborných zaměstnanců národního licenčního centra CzechELib je možné, že se je nepodaří získat včas a v dostatečném počtu.	
	Opatření	Vytipování a kontaktování potenciálních odborných zaměstnanců započato již v 3. Q 2016. Adekvátní výše plánovaných mzdových prostředků zvýší úspěšnost náboru.	
12.	**Název**	**Nezajištění přechodu současných expertů, kteří mají zkušenosti s vyjednáváním licencí a cen EIZ do centrální organizace.**	**Viz riziko č. 10**
	Popis	Existuje riziko, že experti na vyjednávání licencí a cen EIZ (zejména vedoucí konsorcií v rámci realizace programů podpory MŠMT) nebudou mít zájem o práci v rámci centrální organizace, popř. tito experti nebudou osloveni.	
	Opatření	Vytipování a kontaktování potenciálních odborných zaměstnanců započato již v 3. Q 2016. Adekvátní výše plánovaných mzdových prostředků zvýší úspěšnost náboru.	
13.	**Název**	**Hardware selže v průběhu projektu.**	**Riziko existuje, ale je minimální. Pořízený hardware by měl zajištovat dostatečnou kapacitu. V případě výpadku by mělo být možné využít rezerv NTK.**
	Popis	Nelze vyloučit selhání běžného hardware	
	Opatření	Pro spotřební hardware jsou alokovány dostatečné zdroje pro náhradu. Pro tzv. enterprise hardware je počítáno se smluvním zajištěním záruk po dobu udržitelnosti projektu.	
14.	**Název**	**Udržitelnost a bezpečnost dat**	

#		Název – Popis – Opatření	Vyhodnocení rizika v hodnoceném období ze strany EY
	Popis	Vzhledem k tomu, že data budou obsahovat i citlivé informace, jako jsou ceny a smluvní podmínky, je nezbytné, aby byla zajištěna jejich nezcizitelnost.	**Riziko je minimální, v hodnoceném období nedošlo ke změně závažnosti rizika.**
	Opatření	Riziko je eliminováno tím, že software bude provozován v lokální instalaci, nikoliv jako SaaS.	
15.	**Název**	**Neochota účasti uživatelů EIZ v licenčním centru CzechELib.**	**Riziko je částečně stále aktuální, i když v menší míře než v předchozích hodnocených obdobích.** **Část EIZ pořizují členské instituce mimo CEL, a to zpravidla kvůli velmi úzké specializaci jejich zaměření.** **K nárůstu rizika pravděpodobně dojde v roce 2024, kdy začne být snižována (o 2,5 % /rok) podpora (stejné riziko pak bude platit pro navazující projekt NCIP). Přesto se z rozhovorů s členskými institucemi ukazuje, že se naplánované snížení podpory připravují a není pro ně zásadním problémem.** **Zásadní roli může v tomto kontextu hrát zvýšení cen s přechodem na Open Access, což se podle zkušenosti z Evropy děje.**
	Popis	Existuje riziko, že někteří potenciální účastníci budou nakupovat samostatně z prostředků vlastních rozpočtů, anebo si s ohledem na požadovanou výši spoluúčasti budou hledat jiné zdroje financování nákupu EIZ, což povede k fragmentaci portfolia EIZ.	
	Opatření	Výše prostředků podpory je magnetem pro instituce. Riziko výrazně sníženo zkrácením pilotního období – rozumně nízká míra spoluúčasti. V období financování EIZ ze SR bude záležet na výši podpory. Nabídka služeb CzechELib přesvědčí uživatele o výhodnosti participace v rámci projektu, v době udržitelnosti i po ní.	
16.	**Název**	**Hardware nebude dostačovat provozu**	**Riziko je minimální, v hodnoceném období nedošlo ke změně závažnosti rizika.**
	Popis	Hardware je navržen na vysoké vytížení, přesto při mimořádně úspěšném naplňování cílů projektu může být jeho kapacita nárazově překročena.	
	Opatření	Hardwarové řešení bude brát ohled na nárazovou vytíženost, bude pořízen dostatečně dimenzovaný HW.	

#		Název – Popis – Opatření	Vyhodnocení rizika v hodnoceném období ze strany EY
17.	**Název**	**Zřízení paralelní instituce zaměřené na centrální nákup EIZ v ČR, decentralizace systému.**	**Riziko je minimální, současný projekt je dle členských institucí i dalších aktérů funkční. Motivace k založení podobné instituce je nízká a žádný pokus o realizaci podobného projektu se za dobu trvání CEL neobjevil.**
	Popis	Existuje riziko, že některé organizace založí paralelní spolek na nákup EIZ.	
	Opatření	Výše prostředků je magnetem pro instituce. Paralelní spolek bez podpory nemá smysl a není přitažlivý. Nabídka služeb CzechELib přesvědčí uživatele o výhodnosti participace v rámci projektu.	

Mimo rizika uvedená v Chartě identifikuje evaluátor následující rizika:

- **Nastavení finančních podmínek v navazujícím projektu NCIP.** Většina zástupců členských institucí potvrdila zájem o účast na navazujícím projektu s tou podmínkou, že se nebudou výrazně zhoršovat finanční podmínky. Museli by pak přehodnocovat, které zdroje si mohou pořizovat a zda by se vůbec projektu účastnili. Z průběhu rozhovorů s členskými institucemi vyplynulo, že snížení podpory jim bylo představeno a vzhledem k postupnému snižování se zatím nejedná o velké riziko.
- **Licenční smlouvy končí v roce 2022.** V současnosti probíhá akviziční proces pro licenční smlouvy, jež by měly účinnost od roku 2023. Na konci roku 2021 již proběhlo setkání s členskými institucemi, které bylo zaměřené na přechod financování z projektu Národní centrum pro informační podporu výzkumu, vývoje a inovací (NCIP) a obnovu licenčních smluv od roku 2023. Zároveň proběhly nominace na EIZ, které budou chtít členské instituce zasmluvnit od roku 2023.
- **Transformační smlouvy** se budou lišit od současného nastavení. Pokud by došlo k výraznému navýšení cen, bude velmi záležet na jednotlivých členských institucích, zda budou mít stále nejenom zájem, ale i finanční prostředky k pokrytí nákladů. Vzhledem ke zkušenosti je očekáváno zvýšení finanční náročnosti, je proto potřeba připravit model tak, aby došlo k transformaci postupně bez výrazného šoku pro členské instituce. Vliv může mít také vysoká inflace, která může ovlivnit cenové nabídky.
- **Podpis dopisu o exkluzivitě[12] ze strany vydavatele** je v současné době komplikací a může mít vliv na veřejné zakázky, konkrétně na zrušení či nevyhlášení některých zakázek. Podmínka exkluzivity není ze strany některých vydavatelů přijímána (především těch zahraničních, kteří neznají kontext právního rámce v ČR) a snaží se jí tedy obcházet, což komplikuje právní proces. To je riziko, které již v jednom případě znamenalo odmítnutí vydavatele, kterému vnitřní politika neumožňovala podepsat takovéto prohlášení.
- **Personální změny ve vedení MŠMT** (na nejvyšší úrovni) by mohly způsobit personální změny na MŠMT. Při momentálním personálním nastavení funguje spolupráce velmi dobře, komunikace je korektní a spolehlivá.

[12] Dopis o exkluzivitě znamená označení firmy nebo sebe jakožto vydavatele za exkluzivního zprostředkovatele zdroje v ČR pro dané období.

- **Situace ohledně koronavirové krize.** Přestože se momentální situace jeví jako relativně stabilizovaná, stále hrozí nečekaná vládní opatření. Nejistota v tomto směru a její dopady mohou vést ke snížení rozpočtu členských institucí.
- **Vnímaná horší vyjednávací pozice mezi menšími institucemi** může negativně ovlivnit jejich ochotu k zapojení do navazujícího projektu.

Ve druhé evaluační zprávě se jako další riziko objevil nižší vnímaný přínos mezi velkými klíčovými institucemi a možný negativní vliv na jejich spolupráci a případné zapojení po konci realizace projektu. Toto riziko se v rámci této evaluační zprávy významně snížilo. V dotazníkovém šetření i strukturovaných rozhovorech většina institucí plánuje zapojení do navazujícího projektu NCIP a hodnotí přínosy projektu CzechELib jako významné.

Vyhodnocení EQ2

Vyhodnocení evaluační otázky EQ2 – Do jaké míry mají vymezené cílové skupiny povědomí o existenci a celkové koncepci projektu CzechELib? Je prováděná publicita projektu a propagace EIZ efektivní?

Z dotazníkového šetření a z řízených rozhovorů vyplývá, že **publicita a propagace**, která je zaměřena na členské instituce, je **dostatečná**. Respondenti vyhodnotili, že mají dostatek potřebných informací a komunikaci s realizačním týmem hodnotili kladně. Zástupci institucí komunikovali s realizačním týmem zpravidla na ad hoc bázi, když měli nějaký problém, a dle jejich vyjádření byla komunikace vždy rychlá a nápomocná. Komunikace vůči dalším cílovým skupinám (zástupci veřejné správy v oblasti VaVaI či zástupci RVVI) probíhá obdobným způsobem jako v předchozím hodnoceném období, tj. ke komunikaci docházelo zejména prostřednictvím Odborné rady a Řídicího výboru projektu CzechELib, ve kterých jsou účastni zástupci realizátora projektu a dále pak MŠMT, AK VŠ, ČKR, a AV ČR.

Vyhodnocení dílčích evaluačních otázek – Do jaké míry mají vymezené cílové skupiny povědomí o existenci a celkové koncepci projektu CzechELib?

Zástupci dalších aktérů (MŠMT, GA ČR, TC AV ČR, VŠCHT) měli o projektu celkem **vysoké povědomí**. Respondent z MŠMT měl povědomí o projektu díky pravidelné komunikaci s realizačním týmem projektu. Dále respondenti získávali informace o projektu z Řídicího výboru CzechELib, Odborné rady projektu, částečného zapojení do projektu (tedy např. prostřednictvím projektových schůzek), či skrze odborné publikace. Jeden z respondentů se podílel na nastavování projektu a na jeho vyhodnocování pohlížel z několika odlišných rolí, které zastává.

Mezi studenty vysokých škol bylo velmi nízké povědomí o projektu CzechELib (13 %). O něco vyšší byla míra povědomí o navazujícím projektu NCIP, která dosahovala necelých 27 %. Přestože studenti VŠ jsou cílovou skupinou projektu ve smyslu uživatelů výstupů projektu, nejedná se o cílovou skupinu komunikace a propagace EIZ ze strany projektového týmu. Za komunikaci a propagaci EIZ členských institucí jsou odpovědny právě členské instituce. Informace zjišťované z dotazníkové šetření tak lze chápat pouze jako doplňující.

Vyhodnocení dílčích evaluačních otázek – Jakým způsobem je realizována publicita projektu a jaké má efekty, je prováděná publicita efektivní?

Komunikace s členskými institucemi a dalšími zainteresovanými aktéry probíhala skrze několik kanálů, z nichž mezi hlavní spadají:

- pravidelná setkání členských institucí
- webové stránky projektu
- newsletter
- osobní či emailová komunikace
- setkávání Řídicího výboru projektu
- konference pořádané v rámci projektu.

Pro sdílení důležitých informací s členskými institucemi sloužila pravidelná setkání s realizačním týmem, která se konají 2x ročně (poslední setkání proběhlo v dubnu 2022). Dále pak komunikace probíhá individuálně v případě ad hoc problémů, nebo prostřednictvím pravidelného newsletteru. Spolupráce a komunikace s členskými institucemi je nastavena funkčně a funguje bez větších obtíží. Komunikace vůči zainteresovaným stranám je ukotvena zejména v následujících dokumentech:

- Strategie řízení komunikace,
- Plán komunikace CzechELib 2021–2022.

Podle výsledků dotazníkového šetření používalo webové stránky projektu jako zdroj informací 84 % respondentů z členských institucí. Dále 80 % využívalo možnosti zasílání newsletteru a 86 % uvedlo, že někdy využili nabídky zúčastnit se některé z konferencí pořádaných v rámci projektu CzechELib.

Co se newsletteru týče, v roce 2020 a 2021 se podařilo odeslat pět čísel, což se ukázalo zatím jako ideální pro reflektování novinek pro cílovou skupinu členských institucí. Grafika byla upravena do současné podoby a rozesílka probíhá na 228 aktivních kontaktů. Podle statistik realizačního týmu si aktivně newsletter prohlédne v průměru 49 % osob, aktivně klikne na odkazy průměrně 20 % osob.

Ne webových stránkách CzechELib je pro sledování statistik nově využíván systém Matomo. V roce 2021 a 2022 patřily mezi nejnavštěvovanější stránky homepage, E-zdroje, O Czechelib, Aktuality, Seznam členských institucí a Školení.

Pro účely členských institucí bylo v roce 2021 **spuštěno fórum**, kde spolu mohou diskutovat nad nominacemi EIZ. Pokud tedy zjistí dvě instituce, že požadují konkrétní EIZ, nesplňují pravidlo 3+, zapojí do diskuze další instituce s možným zájmem o tento zdroj. Diskuse není řízena týmem CEL a realizační tým pouze upravuje či doplňuje případné informace.

Jeden z respondentů u platformy negativně hodnotil její vytvoření na platformě Google, kam je potřeba také Google emailová adresa. Musel tudíž využívat soukromý email a některé informace mu mohly uniknout, jelikož email nevyužíval pravidelně. Vhodné by tak podle respondenta bylo přesunout komunikaci mezi institucemi na jinou platformu, např. prostřednictvím webových stránek projektu. Zároveň by bylo užitečné oddělit jednotlivé konverzace tematicky např. na umělecké, ekonomické apod.

V rámci projektu vznikl také Komunikační plán, který se zaměřuje na interní (zaměstnanci NTK) a externí (členské instituce, návštěvníci knihovny, poskytovatelé EIZ, zaměstnanci/externisti členských institucí, zástupci dalších institucí jako je Rada vysokých škol, Akademie věd ČR, Česká konference rektorů apod.) komunikaci. Ze strany členských institucí byly jako využívané nástroje komunikace zmíněny e-mail, web projektu, newsletter, či setkání členských institucí – tedy většina z komunikačních kanálů uvedených v plánu. Potenciál pro rozvoj nabízí například kanál YouTube, například pro připravovaná edukační videa.

Vyhodnocení EQ3

Vyhodnocení evaluační otázky EQ3 – Do jaké míry jsou vybraní zástupci cílových skupin spokojeni s informační a metodickou podporou ze strany národního licenčního centra?

Jak vyplývá z dotazníkového šetření a z řízených rozhovorů, zástupci členských institucí považovali **informační a metodickou podporu** ze strany národního licenčního centra za **adekvátní a hodnotili ji převážně pozitivně**. Respondenti byli spokojeni s rychlostí komunikace, s podporou ze strany realizačního týmu, i se způsobem a množstvím poskytovaných informací. **V porovnání se začátkem projektu je vidět velký pokrok**, kdy se výrazně zlepšilo mimo jiné hodnocení rychlosti a plynulosti komunikace. Tyto procesy se podle získané zpětné vazby podařilo dobře nastavit a jak uváděly členské instituce během rozhovorů, v případě jakéhokoliv problému nebo dotazu ví, kam či na koho se obrátit, a případné problémy jsou řešeny rychle a efektivně.

Část respondentů ocenila online formy setkávání vzhledem k dojíždění do Prahy, a ponechala by alespoň možnost **hybridní formy**. Také u vzdělávání 37 % respondentů uvedlo, že by v budoucnu preferovali hybridní formy. Dále by členské instituce uvítaly podporu v oblasti Open Access, Open Data, transformačních smluv, datových analýz, ERMS, či vzdálených přístupů. Někteří respondenti uvedli, že by ocenili školení pro začátečníky, jelikož projekt převzali od některého z kolegů. Zároveň byl vyjádřen zájem o sdílení dobré praxe k práci s EIZ i více specifickým tématům.

V neposlední řadě instituce projevily zájem o **více informací k projektu NCIP**. Projekt byl ze strany realizačního týmu prezentován během setkání s členskými institucemi v dubnu 2022 (ale také v předchozích letech 2020 a 2021), prezentace je dostupná na webových stránkách CzechELib. Zatímco někteří hodnotili míru informovanosti jako dostatečnou (62,5 %), jiní by uvítali více konkrétních informací ohledně termínů, možností a podmínek navazujícího projektu a zda ke sdílení aktuálních a relevantních informací budou sloužit webové stránky k projektu NCIP či jiný kanál. Někteří by dále uvítali zaslání přehledu základních informací (včetně současného stavu projektu) například prostřednictvím newsletteru nebo emailu. I přesto, že projekt NCIP i jeho webové stránky běží, bylo by pro větší informovanost členských institucí vhodné se zaměřit na informovanost k plánovanému harmonogramu a k tomu, kde získávat relevantní informace.

Datovou podporu při zpracování analýz a hodnocení výsledků výzkumu využívalo 14 % respondentů, z nichž všichni považovali podporu za dostatečnou. Na tuto otázku odpovědělo 10 respondentů. Respondenti se shodovali, že využívají zejména statistiky z přístupů, neboli statistická data o využití jednotlivých EIZ. Z odpovědí také vyplynulo, že je k tomuto účelu používán CELUS, nicméně jeden respondent zdůraznil, že dostupná data je potřeba kontrolovat vzhledem k občasným chybám (které jsou způsobovány chybami ve vstupních datech). **Metodiku podpory** při zpracování analýz a hodnocení výsledků výzkumu využívalo 6,5 % respondentů a všichni považovali podporu za dostatečnou.

Vyhodnocení EQ4

Vyhodnocení evaluační otázky EQ4 – Jaký je průběžně vnímaný přínos projektu u zástupců institucí, které se do projektu zapojily?

Vzhledem k tomu, že se jedná o Závěrečnou zprávu, v dotazníkovém šetření i během rozhovorů jsme sledovali celkové zhodnocení přínosu projektu pro členské instituce. Z výsledků dotazníku vyplynulo, že projekt byl přínosem především **ve finanční a časové úspoře**. V dotazníku 55 % respondentů uvedlo, že díky projektu pořizuje CzechELib **více EIZ než před zapojením** – nejčastěji proto, že konsolidace cen a

tím pádem lepší finanční nabídky umožnily zařadit další EIZ do nákupu. Jak ukázalo dotazníkové šetření, náklady na EIZ byly díky projektu nižší pro necelých 54 % respondentů.

> *„Tým CzechElibu zajistil velmi příjemné cenové podmínky u zdrojů, které v minulosti pro nás byly na hranici dostupnosti. Hlavním podnětem ovšem nebyla státní dotace, jež je určitě pro naši instituci vítaná, ale skutečná cena zdroje, která byla od našich původních dodavatelů nepřijatelná.“* [respondent, dotazníkové šetření]

Oproti předešlému roku se výrazně zvýšilo procentuální zastoupení u respondentů, jejichž organizace nákupem prostřednictvím projektu CzechELib ušetřila, a to z 37,7 % na 53,6 %. Míra finanční úspory se v odpovědích pohybovaly od desítek tisíc po 3 miliony korun, podle pěti respondentů šlo o stovky tisíc Kč. Velké finanční úspory uváděly především malé a střední členské instituce.

Někteří respondenti dále ocenili **možnost širšího vědního zaměření nabídky,** včetně nabídky kolekcí vědeckých časopisů. Zároveň respondenti kvitovali také **organizační výhody**, jakými jsou centrální nákupy a s nimi související sjednocené administrativní úkony. To vedlo ke **snížení administrativního zatížení** zaměstnanců členských institucí, což také uvedlo 91 % respondentů v dotazníkovém šetření. **Fragmentaci zajišťování EIZ se díky projektu podařilo snížit u 95 % institucí**. Zároveň 80 % respondentů uvedlo, že projekt CzechELib usnadnil řízení nákupů v jejich organizacích. Jako další přínos bylo uvedeno především sjednocení fakturačních a licenčních podmínek. Detailní hodnocení jednotlivých přínosů je v následující tabulce:

Tabulka 8 Vnímaný přínos projektu z pohledu zástupců zapojených institucí

Poznámka 1 škála 10=velký přínos, 1=žádný přínos

Přínos	Hodnocení v roce 2022	Hodnocení v roce 2021	Srovnání s rokem 2021
Snížení administrativy pro organizaci nakupující EIZ	8,6	8,5	↑
Stabilizace systému financování EIZ	8,6	8,8	↓
Sjednocení licenčních podmínek	8,6	8,4	↑
Sjednocení fakturačních postupů	8,5	8,4	↑
Snížení nákladů na EIZ	7,5	9	↓
Zvýšení uživatelského komfortu a úrovně služeb pro konečné zákazníky	7	7,6	↓
Rychlejší akvizice EIZ	6,9	7,1	↓
Statistický systém CELUS	6,2	-	-
Systém správy EIZ ERMS	5,3	-	-

Oproti minulému roku došlo k mírnému snížení hodnocení u některých oblastí přínosu, mimo jiné u snížení nákladů na EIZ, stabilizace systému financování EIZ a rychlejší akvizice EIZ. Naopak nárůst hodnoty bylo

možné sledovat u snížení administrativního zatížení a u sjednocení fakturačních a licenčních podmínek. Důvodem pro snížení hodnocení *stabilizace systému financování EIZ* může být očekáváné snížení podpory v navazujícím projektu, členské instituce ovšem uváděly, že o změnách ví a připravují se na ně. Pokles hodnocení *snížení nákladů na EIZ* může být spojen s mírou inflace, či s kurzem české koruny – to bylo ovšem problematické spíše v předešlých letech. Zároveň může být zvýšení nákladů na EIZ spojeno s nákupem více zdrojů a se stabilizací finančních nákladů na EIZ v dané instituci. Snížení hodnocení u *zvýšení uživatelského komfortu a úrovně služeb pro konečné zákazníky* může být spojeno se standardizací služeb pro konečné zákazníky. Hodnocení *rychlejší akvizice EIZ* se mohlo snížit vzhledem k již ustálené nabídce EIZ v jednotlivých institucích a pravidlu 3+, které je všem organizacemi přijímáno jako úměrné. Zároveň se hodnocení může pojit s požadavky na nové produkty, jako jsou hudební databáze apod., které není v současné době možné zajistit.

Nejhůře byly hodnoceny přínosy systémů ERMS a CELUS, ovšem jak již bylo zmíněno, na přínos měla vliv velikost institucí. Zatímco pro velké instituce mělo smysl spravovat EIZ v daném systému, menší instituce zmiňovaly, že pro jejich účely není potřeba vyžívat ERMS a jednotky zdrojů spravovali samostatně. U systému CELUS zároveň hrála roli menší orientace zaměstnanců v možnostech využívání.

Z rozhovorů s členskými institucemi je patrné, že **projekt splnil většinu očekávání**. Všichni respondenti během rozhovorů uvedli, že plánují pokračovat také v navazujícím projektu NCIP a uvítali by, pokud by nastavení procesů a komunikace zůstalo stejné. Členské instituce byly informovány o snižování finanční podpory na EIZ a riziko nemožnosti zapojit se do navazujícího projektu vnímají převážně v souvislosti s interním financováním dané instituce, tj. pokud by se snížila podpora ze strany vedení (relevantní například pro krajské knihovny). Obecně lze tedy přínos projektu CzechELib vnímaný mezi členskými institucemi považovat jako vysoký.

Vyhodnocení EQ5

Vyhodnocení evaluační otázky EQ5 – Jaký je průběžně vnímaný přínos projektu ostatními klíčovými aktéry?

Ostatní klíčoví aktéři vnímají přínosy projektu pozitivně. Většina z respondentů uvedla během rozhovorů drobné náměty na zlepšení, nebo případná rizika, která se týkají především navazujícího projektu NCIP. Napříč rozhovory jsou mezi vnímanými přínosy především následující:

- centralizace zajišťování EIZ, sjednocení podmínek
- etablování NTK jakožto služby, řízení komunikace s ministerstvem
- úspory finančních prostředků
- sjednocení komunity.

Zásadním přínosem projektu byla **centralizace zajišťování EIZ**, kdy projekt CzechELib nahradil několik souběžných projektů i konsorcií z předchozího období. V kontextu České republiky byl projekt vnímán jako efektivní a účinný nástroj pro zajištění služeb pro sektor VaVaI. V tomto kontextu projekt splnil očekávání a umožnil **sjednotit podmínky**, mimo jiné v uzavírání smluv. Před projektem si každá instituce samostatně domlouvala se svými právníky model smluv o poskytování a podmínky byly značně fragmentované. To se podařilo odbourat a zároveň se podařilo **dohodnout akceptaci univerzální šablony smlouvy** také ze strany vydavatelů. Těmito kroky byl vnesen do procesu uzavírání smluv řád a v současné době je možné predikovat uzavírání smluv. Kromě toho byla snížena administrativní zátěž a nároky na právní oddělení a zlepšila se vyjednávací schopnost členských institucí.

Jako přínos projektu bylo uvedeno také to, že se **NTK podařilo etablovat jako službu**, která má kompetence zajišťovat průřezové činnosti. V České republice není jiná organizace, která by měla možnost tyto aktivity pod MŠMT realizovat, tento vývoj tedy znamenal podle jednoho z respondentů krok vpřed pro MŠMT i NTK. Další z respondentů také poukázal na navázání kontaktu Řídícího výboru CzechELib s ministerstvem, čímž došlo k **zintenzivnění komunikace ohledně EIZ a vzdělávání na vysokých školách**. Úzký kontakt a řízení umožnily řešit problémy vznikající mezi MŠMT a vysokými školami v oblasti EIZ.

Dále byly identifikovány **neočekáváné přínosy projektu,** především **úspory finančních prostředků** a **sjednocení komunity**. Tyto přínosy nebyly avizovány na začátku projektu, ale jsou pozitivně vnímány členskými institucemi i dalšími aktéry. Úspora finančních prostředků byla možná především díky úsporám na EIZ, kdy se díky projektu podařilo domluvit nižší ceny, než bylo očekáváno v roce 2015. Podle respondenta neexistují objektivní data ohledně potencionálních nákladů bez projektu, ovšem díky nižším vyjednaným cenám EIZ členské instituce ušetřily finanční prostředky, a ty mohly případně investovat do nákupu dalších EIZ. Množství dostupných EIZ navíc dle respondenta kvitují i zahraniční studenti, kteří přijíždějí do České republiky v rámci programu Erasmus. Zároveň díky úsporám na EIZ došlo ke snížení rozpočtu projektu CzechELib a tyto peníze mohly být investovány v OP VVV do jiných projektů.

V neposlední řadě pak bylo zmíněno jako přínos projektu **budování komunity a sjednocení terénu**. Prostřednictvím projektu se podařilo nastavit funkční platformu, která slouží jako dobrý základ pro budoucí rozvoj. Z pohledu akvizice se podařilo dát dohromady klíčové aktéry a zorganizovat vědeckou radu (odborné plénum). Zároveň došlo ke zkoordinování činnosti knihovnic a knihovníků a kompetence ke koordinace a vyjednávání ohledně EIZ se částečně přesunuly do rukou prorektorů a dalších stakeholderů. To bylo podle jednoho z respondentů knihovníky vnímáno zprvu jako újma jejich postavení, postupně ovšem uvítali snížení administrativy a možnost věnovat se dalším činnostem.

Rizika, která respondenti na začátku projektu vnímali, se podařilo odstranit (především obava o dostatek financí a o kvalitní personální obsazení). Drobná rizika existují také pro navazující projekt NCIP. Jedná se především o riziko v oblasti zajištění dostatečného financování spojené i s politickou podporou na nejvyšších stupních a s nastavením finanční podpory tak, aby byla přijatelná pro členské instituce. Ve vztahu k transformaci na Open Access jsou očekávané vyšší náklady, což je riziko, kterému bude potřeba věnovat pozornost.

Vyhodnocení EQ6

Je příprava a realizace vnitřních evaluací, tzn. evaluací realizovaných v rámci projektu, efektivní?

Evaluace projektu CzechELib probíhá na dvou základních úrovních:

- interní evaluace zajišťovaná kapacitami příjemce,
- externí evaluace zadaná MŠMT.

První systematická vnitřní evaluace vznikla v letech 2020-2021. Projektový tým CzechELib přizval na vyhotovení interní evaluace externí pomoc v podobě konzultanta, který pomohl nastavit metodiku a způsob realizace a vyhodnocení interní evaluace. Na konci roku 2020 vyhotovil hlavní projektový manažer společně s externím konzultantem dotazníkové šetření pro zaměstnance projektu. Dotazník vyplnilo 7 zaměstnanců projektu.

Dále byly jako aktivity plánovány hloubkové rozhovory a workshop, ty se ovšem z důvodu pandemie nemohly uskutečnit. Zaměstnanci tedy měli možnost připomínkovat draft evaluační zprávy. V dubnu 2021

byla připravena finální, neveřejná, verze evaluační zprávy. Ze závěrů evaluace vyplynulo, že bylo dosaženo stanovených cílů a procesy projektu jsou funkční, nicméně pro udržení funkčnosti projektu je třeba procesy a aktivity přizpůsobovat aktuálním požadavkům. Zásadním faktorem je pak kvalitní komunikace s klíčovými skupinami. V současné době probíhá **sběr podkladů a dat pro další (závěrečnou) evaluační zprávu**, která bude vznikat v červenci a srpnu 2022, interní evaluace má pokračovat i v navazujícím projektu NCIP.

Vyhodnocení dílčích evaluačních otázek – Je metodické nastavení evaluací a rozsahu sběru vstupních dat dostatečné k vyhodnocení výsledků a dopadů podpořeného projektu?

Do této doby byla **vytvořena první interní evaluace**. Hlavním autorem evaluace je Hlavní projektový manažer, který spolu s externím konzultantem připravil strukturu evaluační zprávy a draft dotazníkového šetření pro zaměstnance projektu. Vytvořena byla sada 15 evaluačních otázek, které jsou do evaluační zprávy všechny zpracovány, včetně plánu dalších kroků na příští hodnocené období. Sběr dat nicméně probíhal zatím pouze skrze omezený počet rozhovorů a dotazníkového šetření mezi zaměstnanci NTK.

V další fázi interní evaluace je předpokládán sběr dat i od členských institucí. Evaluace je také plánována v navazujícím projektu NCIP. Pro lepší porovnání by bylo vhodné zachovat podobu evaluačních otázek ze stávající evaluace i pro příští fáze. V současné době jsou **sbírány podklady pro závěrečnou interní evaluační zprávu.**

Základní struktura bude vycházet z první interní evaluace a hlavní projektový manažer opět plánuje zapojení externího experta. Termín pro odevzdání vychází z projektové žádosti. Vzhledem k tomu, že evaluační zpráva teprve vzniká, není možné vyhodnotit zapracování doporučení z PEZ 2021, která se týkala primárně zařazení kvalitativních metod sběru dat a zaměření na procesy projektu. V kontextu přechodu na navazující projekt NCIP bude důležité sledovat informovanost a spokojenost zaměstnanců realizačního týmu s probíhajícími změnami. U přípravy doporučujeme využít kvalitativní metody sběru dat, především pak hloubkové rozhovory.

Kromě toho dochází v rámci řízení projektu k **vyhodnocování plnění plánu, k řízení rizik a ke sběru zpětné vazby od členů realizačního týmu**. Z pohledu realizačního týmu je projekt dobře nastaven a zaveden, s většinou zástupů členských institucí jsou korektní vztahy a problémy jsou spíše drobné a ojedinělé. Průběh a popis externí evaluace je předmětem této zprávy.

Vyhodnocení dílčích evaluačních otázek – Pracuje příjemce se zjištěními a doporučeními, které z evaluací vyplynuly?

Vzhledem k tomu, že v hodnoceném období došlo k realizaci první interní evaluace, jejíž finální výstup byl vyhotoven v květnu 2021, není možné vyhodnotit, zda Příjemce pracuje se zjištěními a doporučeními plynoucími z interní evaluace. Evaluace nicméně formuluje konkrétní doporučení v jednotlivých oblastech, které byly vyhodnoceny jako problémové, jejichž naplnění bude možné ověřit v rámci závěrečné evaluační zprávy. Zdrojem pro případné změny jsou tak výstupy externí evaluace realizované Dodavatelem v podobě každoročních evaluačních zpráv. Příjemce je informován o evaluačních aktivitách i v průběhu hodnoceného období prostřednictvím měsíčních flash reportů a další ad hoc komunikace.

Vyhodnocení dílčích evaluačních otázek – Jsou evaluace v realizované podobě vnímány příjemcem jako přínosný nástroj pro řízení projektu?

Finální podoba interní evaluace je zpracována ke květnu 2021. Evaluace odpověděla na to, zda bylo dosaženo stanovených cílů a zda jsou nastavené postupy funkční. Pro celkové zhodnocení přínosů interní evaluace je potřeba větší odstup.

Vyhodnocení EQ7

Vyhodnocení evaluační otázky EQ7 – Do jaké míry je vytvořené národní licenční centrum funkční a plní svou roli?

Národní licenční centrum **plnilo svou roli a lze ho označit jako funkční**. Členskými institucemi i dalšími aktéry byl projekt hodnocen jako přínosný a kladně byly hodnoceny také jeho jednotlivé aspekty, jako je komunikace s realizačním týmem, zajištění technické podpory, či nákup a správa EIZ. I přesto, že se v některých případech nepodařilo splnit pravidlo 3+13 a instituce si pořizovaly specifické zdroje samostatně, pravidlo bylo chápáno jako relevantní. Ambicí projektu nebylo zajištění všech EIZ a projekt cílil na zajištění důležitých zdrojů relevantních pro více institucí.

Jak uvádí finanční analýza NTK[14], projekt CzechELib organizuje odhadem zhruba 85 až 90 % výdajů veřejných prostředků na nákup všech typů EIZ v celostátním měřítku. Pokud jde o elektronické časopisy, v roce 2019 zajišťoval CzechELib plných 87,5 % nákupu v celostátním měřítku. Objem výdajů komerční sféry nebyl dosud analyzován, podle kusých informací české firmy v této oblasti výrazně zaostávají za rozvinutými zeměmi. Instituce pořizují ze svých zdrojů většinou EIZ za malé částky v porovnání s tím, jaké zdroje pořizují prostřednictvím projektu CzechELib (některé zdroje by si instituce bez podpory nemohly pořídit vzhledem k vysoké ceně).

Pro období 2023+ je plánováno téměř 70 smluv. Ve většině případů je s každým vydavatelem uzavřena jedna smlouva, u několika málo větších vydavatelů je pro jednoho vydavatele několik smluv (2 až 4), jelikož se jedná o velmi nesourodé typy produktů.

Vyhodnocení dílčích evaluačních otázek – Zajišťuje centrum CzechELib komplexní informační podporu o nově zaváděném systému přístupu k EIZ? Pokud ano, jak efektivně?

Dle informací získaných z řízených rozhovorů a dotazníkového šetření lže konstatovat, že **informační podpora v souvislosti s přístupem k EIZ je adekvátní**. Vzhledem k tomu, že realizace projektu probíhá již několik let, je možné považovat povědomí o EIZ mezi členskými institucemi za stabilizované a informační podpora je využívána v případě ad hoc potřeb. Členské instituce získávaly relevantní informace na pravidelných setkáních, prostřednictvím komunikace s pracovníky národního licenčního centra, ale také na webových stránkách projektu a prostřednictvím zasílaného newsletteru. Pro potřeby členských institucí byla založena platforma sloužící jako fórum pro komunikaci a sdílení zkušeností. Znalost projektu byla mezi studenty VŠ nízká (viz. kapitola 3.4. – EQ4). Na druhou stranu téměř 70 % studentů uvedlo, že s nimi instituce, ve které působí, sdílí informace ohledně dostupných elektronických informačních zdrojů. Přestože tedy projekt CzechELib s touto cílovou skupinou přímo nepracuje (není to cílem projektu), sdílení informací je zprostředkováno prostřednictvím dané členské instituce.

[13] Minimální počet členských institucí potřebný k jednání o nákupu konkrétního EIZ je stanoven na hodnotě tři, kdy každá členská instituce má jeden hlas bez ohledu na velikost dané instituce. Dle rozhovoru s realizačním týmem projektu by nižší počet potřebných hlasů výrazně zvýšil počet EIZ a počet hlasů reflektuje zahraniční praxi.

[14] Finanční analýza prostředků v oblasti přístupu k vědeckým informacím, 2020. Dostupná zde: https://repozitar.techlib.cz/record/1604/files/?ln=en

Vyhodnocení dílčích evaluačních otázek – Jak přínosné jsou realizované vzdělávací aktivity, semináře, konference apod.?

V průběhu projektu CzechELib měly členské instituce možnost účastnit se **vzdělávacích kurzů a seminářů, či navštěvovat konference** pořádané realizačním týmem projektu. Možnosti zúčastnit se některé z konferencí využilo 86 % respondentů, a co se týče vzdělávání, využilo ji 65 % z nich. Výsledky dotazníkového šetření ukázaly, že většina respondentů (97 %) z členských institucí byla s nabídkou vzdělávání v rámci projektu CzechELib spokojena. Více než polovině členských institucí (51 %) projekt dále umožnil komunikovat s dalšími zapojenými institucemi. Během řízených rozhovorů bylo kvitováno propojení s dalšími institucemi, které řeší podobné problémy a mohou tak mezi sebou sdílet své zkušenosti.

Pozitivně byla hodnocena také **setkání členských institucí**, která umožnila získávat aktuální informace o průběhu projektu. V průběhu pandemické krize byly setkání i vzdělávací akcí přesunuty do online formy, ovšem některé aktivity se již vracejí zpět do fyzické podoby (jako v případě setkání 7. dubna v NTK). Zatímco setkání si přály instituce vrátit do fyzické podoby, u vzdělávání byl **zájem o zachování online podoby**. To se potvrdilo také v letošním dotazníkovém šetření, kdy nejvíce respondentů (37 %) by dále uvítalo hybridní formu vzdělávání. Prezenční formu by uvítalo 19 % respondentů a 24 % by uvítalo online formu, pro zbytek není forma vzdělávání důležitá.

Jako další náměty na vzdělávání byly uváděny témata věnující se otevřeným zdrojům a otevřené vědě (Open Access, Open Data, Open Science) a s tím spojeným transformačním smlouvám. Dále byl projeven zájem o školení v oblasti webových systému ERMS a CELUS, jenž se pojil s návrhem na školení v oblasti statistik. Kromě dílčích témat bylo často se opakujícím tématem také zvýšení informovanosti ohledně navazujícího projektu NCIP, konkrétně ohledně konkrétních možností, termínů a změn.

Vyhodnocení dílčích evaluačních otázek – Daří se centru uspokojovat potřeby pro nákup licencí? Pokud ano, do jaké míry?

Způsob a proces nákupu EIZ byl členskými institucemi hodnocen jako **adekvátní a odpovídající jejich potřebám a požadavkům**. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že s **postupem nákupu** byly spokojeny téměř všechny členské instituce (nespokojen byl 1 respondent). Oproti roku 2021 došlo k nárůstu u odpovědí „rozhodně ano“ z 49 % na 58 %. Došlo tedy k nárůstu počtu respondentů, kteří jsou s postupem nákupu zcela spokojeni.

Dle dotazníkového šetření **35 % členských institucí pořizuje EIZ pouze prostřednictvím projektu CzechELib** a více než polovina pak pořizovala EIZ i mimo národní licenční centrum. Instituce, které uvedly, že pořizují EIZ také mimo projekt byly dále dotazovány na poměr zdrojů pořizovaných v rámci projektu a mimo něj. Téměř 13 % respondentů uvedlo, že prostřednictvím projektu CzechELib pořizují ¼ EIZ. Více než polovina respondentů (51 %) uvedlo, že prostřednictvím projektu pořizuje více než ¾ EIZ. Můžeme tak konstatovat, že díky projektu CzechELib pořizuji členské instituce významné množství EIZ, a národnímu licenčnímu centru se tak v zásadní míře daří uspokojovat jejich poptávku. I přes to však není poptávka členských institucí po EIZ pokryta plně, a to z následujících důvodů zjištěných z dotazníkového šetření i ze strukturovaných rozhovorů.

Výrazně největší část respondentů nenakupovala určité zdroje prostřednictvím projektu CzechELib z toho důvodu, že daný EIZ nebylo možné zajistit. Nejčastěji se jednalo o velmi specializované zdroje, pro které nebylo možné naplnit pravidlo 3+. Dalším důvodem pro pořizování EIZ mimo projekt byla dlouhodobá smlouva s dodavatelem.

5 respondentů uvedlo, že je pro ně výhodnější pořizování EIZ mimo projekt CEL, a to především z důvodu menších nákupů jednotlivých titulů, kdy instituce nevyužije celou kolekci, či vyjednává ceny a podmínky s

vydavateli. Jako důvod byla uvedena také účast na projektu VISK (4 respondenti). Jako jiný důvod pro pořizování EIZ mimo projekt CEL byl uveden samostatný nákup jednoho titulu a oborového zdroje. Zároveň bylo uvedeno, že k nákupu EIZ mimo projekt CEL došlo kvůli nutnosti dlouhodobého plánování daného podmínkami ZZVZ v rámci CEL, které znemožňuje reagovat na aktuální poptávku (během pandemie vzrostl zájem o české EIZ, ale nebylo možné vstoupit do konsorcia).

Respondenti byli v rámci dotazníkového šetření dále dotazováni na **vliv projektu CzechELib na množství pořizovaných EIZ**, a jakým způsobem se toto množství měnilo od zapojení do projektu. V tomto kontextu 15 % respondentů uvedlo, že jejich organizace **nakupují díky projektu výrazně více EIZ**. Spíše více EIZ díky projektu pořizuje instituce podle 39 respondentů (40 %) jejich organizace. Podle 39 respondentů (40 %) neměl projekt vliv na nakupování EIZ v instituci, ve kterých působí. Méně zdrojů nakupuje 5 respondentů (5 %). Velmi často byl uváděn pozitivní dopad na instituci, kdy pořizuje **větší či stejné množství zdrojů za nižší finanční obnos**.

Vyhodnocení dílčích evaluačních otázek – Jak vnímají spolupracující instituce způsob zapojení do projektem realizovaného systému (osvědčila se dobrovolnost, nebo by raději preferovali direktivní přístup)?

Zástupci členských institucí hodnotily způsob a **systém zapojení do nákupu EIZ v rámci projektu CzechELib pozitivně**. Jako přínos projektu bylo hodnoceno zvýšení transparentnosti nákupu EIZ a standardizace podmínek. Přestože ne všechny EIZ bylo možné pořizovat prostřednictvím projektu, členské instituce vnímaly snížení administrativy v případě, že jsou zdroje zprostředkovány skrze CzechELib. Pozitivně byl hodnocen harmonogram úkolů i předávání informací ze strany realizačního týmu projektu.

Během řízených rozhovorů žádná z institucí neuvedla připomínky k formě zapojení a při návrzích pro budoucí projekt NCIP respondenti často uváděli, že by chtěli zachovat systém spolupráce a procesů jako doposud. Některé velmi specializované instituce hovořily o možnostech rozšíření nabídky například také o hudební zdroje a velmi často bylo zmiňováno zaměření také na otevřená data a sdílení databází. Podle některých respondentů byla pozice menších institucí slabší nežli u větších institucí, ovšem neměli problém přizpůsobit se nastaveným pravidlům (včetně již zmíněného pravidla 3+).

Vyhodnocení dílčích evaluačních otázek – Lze považovat řízení projektu za efektivní?

Národní licenční centrum v hodnoceném období splnilo svůj účel. V porovnání s počátkem realizace projektu došlo ke stabilizaci procesů a ke zvýšení spokojenosti zapojení členských instituce, což se promítlo i do velkého zájmu pokračovat v rámci navazujícího projektu. Z výsledků dotazníkového šetření i řízených rozhovorů vyplynulo, že členské instituce neřeší žádné zásadní problémy. Podle dalších dotázaných aktérů došlo k posílení role NTK a k prohloubení komunikace s ministerstvem.

Jednotlivé aktivity byly realizovány podle naplánovaného harmonogramu. V návaznosti na rozhovor se zahraniční organizací se ukázalo, že Česká republika má díky projektu nakročeno v transformaci směrem k Open Access, což je v souladu s trendem v Evropě i ve světe. V neposlední řadě pak probíhá bez větších komplikací přechod na navazující projekt NCIP. Řízení projekty je tedy možné považovat za efektivní, a to i s ohledem na velký posun, který je možné sledovat od jeho začátku.

Vyhodnocení EQ8

Vyhodnocení evaluační otázky EQ8 – Do jaké míry je elektronický přístup (webové rozhraní) vytvořený CzechELib uživatelsky přívětivý?

V rámci této otázky jsou hodnoceny nástroje ERMS a CELUS. Hodnocení nástrojů proběhlo již v roce 2020, kdy byly ze strany členských institucí vnímány jako užitečné. Podle hodnocení používání ERMS usnadnilo většině respondentů správu a akvizici EIZ a užívání CELUS umožňuje získávat statistiky výrazně jednodušším a rychlejším způsobem. Uživatelská přívětivost byla vnímána převážně pozitivně. Na základě hodnocení UX expertem Dodavatele byly vydefinovány parametry (frekvence užívání rozhraní, funkce rozhraní, uživatelská přívětivost, informovanost ze strany CzechELib a komunikace, přínosy rozhraní, doporučení), které PEZ 2020 sledovala a které budou stručně zhodnoceny i v této zprávě. Níže uvádíme úvodní stručný popis obou rozhraní:

Tabulka 9 Popis hodnocených rozhraní

Webové rozhraní	Popis
ERMS	Webové rozhraní ERMS (Electronic Resources Management System) slouží zástupcům členských institucí k správě agendy spojené s akvizicí a zpřístupňováním EIZ. Zástupci ČI mohou sledovat jednotlivé fáze (workflow) pořizovaných EIZ a prostřednictvím ERMS mají přístup k evidenci smluv, rozpočtu a přehledu zdrojů a konsorcií. Členské instituce mohou ERMS používat taktéž pro EIZ pořizované mimo CzechELib a webové rozhraní jim tak umožňuje spravovat všechny pořizované EIZ v jednom nástroji. Systém ERMS byl připravován v průběhu roku 2019 a během podzimu 2019 byl pilotován a spuštěn v ostré verzi.
CELUS	Rozhraní CELUS slouží členským institucím k získání statistik využívanosti EIZ. Oprávněné osoby v členských institucích mají možnost kdykoliv sledovat statistiky využívanosti nejen vlastních EIZ, ale také využívanosti EIZ v jiných (anonymizovaných) institucích či sledovat odmítnuté přístupy k EIZ v rámci jejich instituce. Stejně jako v případě ERMS mohou zástupci členských institucí zjišťovat statistiky pro EIZ pořizované mimo CzechELib. Rozhraní CELUS bylo vyvíjeno v průběhu podzimu 2019, v období listopad 2019 až leden 2020 docházelo k jeho testování a na konci ledna bylo oficiálně oznámeno jeho spuštění

Co se týče frekvence užívání rozhraní, v případě ERMS **největší zastoupení těch, kteří jej využívají několikrát za rok, případně jednou ročně[15] (52 %)**. Několikrát za měsíc ERMS využívalo necelých 7 % a jednou měsíčně 9 % respondentů, velmi často z větších a středních institucí. Téměř 19 % uvedlo, že nástroj nevyužívá a zbylých 13 % nástroj neznalo. Oproti roku 2020 se zvýšil počet lidí, kteří využívají nástroj výjimečně (jednou či několikrát ročně) a několikrát za měsíc. Zvýšil se také počet těch, kteří nástroj

[15] Využíváno pro přípravu výročních zpráv.

neznali, což mohlo být způsobeno zmíněnou personální změnou v členských institucích. Zároveň se snížil počet těch, kteří nástroj nevyužívají nikdy, a to z 30 % na 19 %.

Také v případě nástroje CELUS bylo **největší zastoupení těch, kteří jej využívají několikrát za rok, případně jednou ročně (54 %)**. Přibližně jsou měsíčně využívalo CELUS 19 % respondentů, několikrát měsíčně pak už jen 3 %. Necelých 17 % respondentů nástroj nevyužívá nikdy a 8 % nástroj nezná. Oproti roku 2020 se zvýšil počet lidí, kteří využívají nástroj výjimečně (jednou či několikrát ročně) a jednou měsíčně. Mírně se zvýšil počet těch, kteří nástroj neznají a snížil se počet těch, kteří nástroj nevyužívají nikdy, a to z 30 % na 17 %.

Graf 1 Nejdůležitější funkce rozhraní ERMS (možná volba více možností)

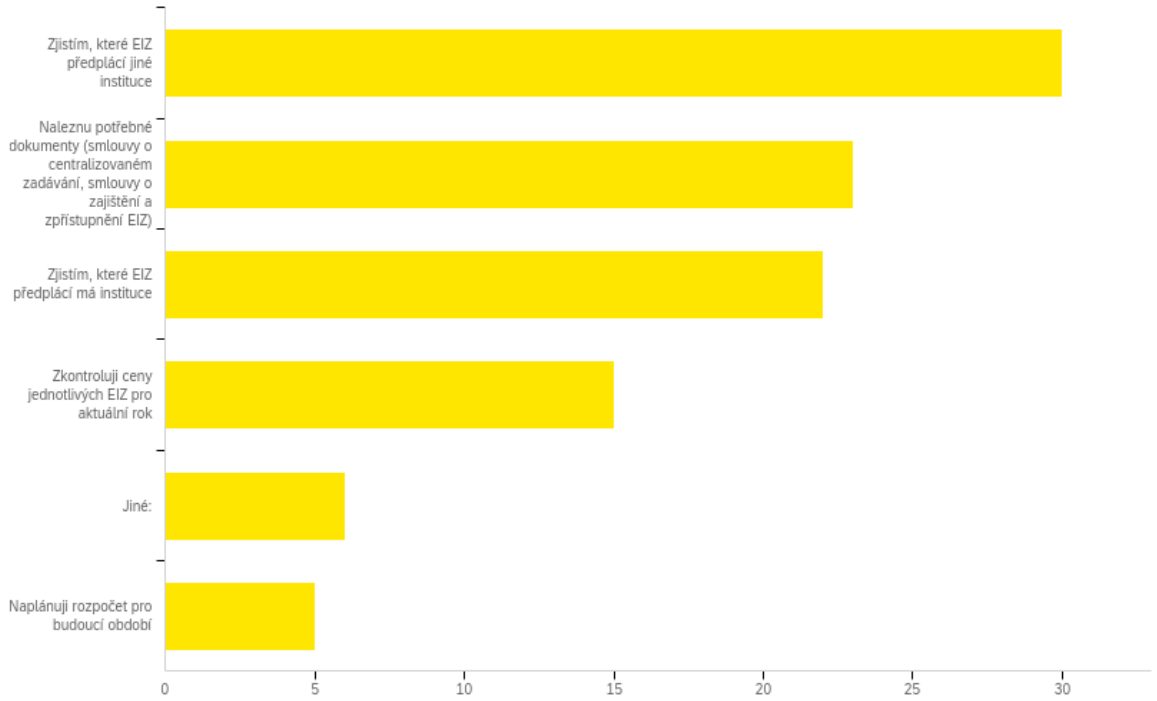

V rámci evaluace jsme dále zjišťovali, jaké jsou pro uživatele **nejdůležitější funkce rozhraní** (k čemu rozhraní uživatele využívají / plánují využívat). U ERMS respondenti nejvíce využívali informace o tom, **které EIZ si předplácí jiné instituce** (30 %), a **které EIZ si předplácí daná instituce** (22 %). Dále bylo ERMS využíváno pro hledání potřebných dokumentů (23 %) a kontrolu cen EIZ pro daný rok (15 %).

Graf 2 Nejdůležitější funkce rozhraní CELUS (možná volba více možností)

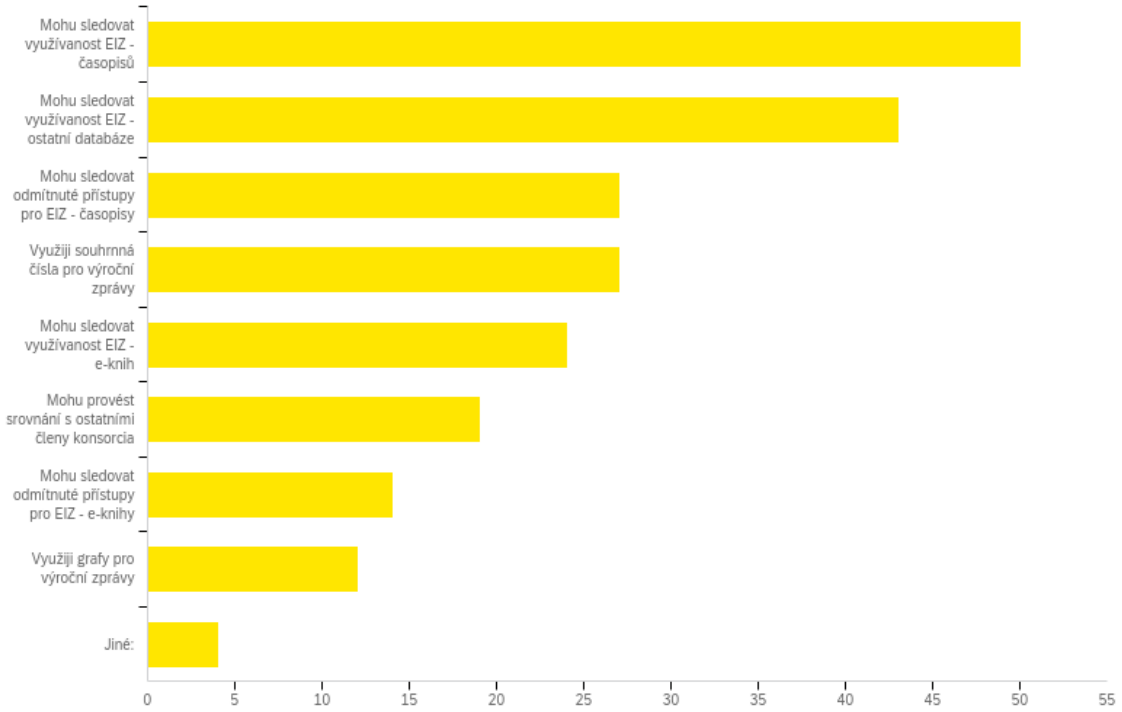

V případě nástroje CELUS respondenti **nejčastěji využívali sledování využívanosti EIZ – časopisů** (23 %) a **sledování využívanosti EIZ – ostatní databáze** (19,5 %). Shodné množství respondentů ocenilo možnost sledování zamítnutých přístupů do EIZ a využitelnost dat pro výroční zprávy (12 %). Význam nástroje pro sledování časopisů byl výrazný také v roce 2020. U obou rozhraní jsou všechny nabízené funkce využívány alespoň částí uživatelů. Nejméně využívané funkce jsou u ERMS plánování rozpočtu pro další období, u systému CELUS pak využití grafů pro výroční zprávy.

Uživatelskou přívětivost hodnotila část dotazníku pro členské instituce a řízené rozhovory.

Tabulka 10 Hodnocení rozhraní ERSM a CELUS

Výrok	ERSM[16]	CELUS
Informace, které v rozhraní hledám, najdu snadno a rychle	70 %	84,5 %
Naučit se pracovat s rozhraním bylo snadné	70 %	80 %
Ovládání v rozhraní je jednoduché a srozumitelné	68 %	80 %
Všechna terminologie v rozhraní je srozumitelná a vím, co znamená	64 %	70 %
Nástroj je spolehlivý, nesetkal/a jsem se s chybami	59 %	55 %

[16] Souhlas s výroky v (%) – zahrnuty jsou odpovědi „rozhodně souhlasím“ a „spíše souhlasím“.

CzechELib dostatečně informuje o novinkách či plánovaných změnách systému	76 %	72 %

V rámci ERMS bylo nejlépe hodnoceno **sdílení informací o novinkách či plánovaných změnách systému (70 %)**. Kromě toho nejvíce lidí uvedlo, že informace se v nástroji hledají snadno, a naučit se s rozhraním nebylo složité. Nejméně respondentů souhlasilo s výrokem, že se v ERMS nevyskytovaly chyby a nástroj byl spolehlivý. Nástroj CELUS byl hodnocen o něco pozitivněji a nejlépe respondenti hodnotili **jednoduchost hledání informací (84,5 %)**, jednoduchost naučit se s nástrojem pracovat (80 %) a jednoduchost a srozumitelnost ovládání (80 %). I v případě CELUS bylo nejméně lidí spokojeno se spolehlivostí nástroje (ovlivněno také kvalitou vstupních dat).

Během rozhovorů někteří respondenti uváděli, že nástroje neumí používat a nevyužívají tedy všechny možnosti, které jim nabízí. Někteří dále uváděli, že statistiky si stahují přímo od producentů v Excelu, a to z důvodu chybovosti či neúplnosti dat. Zároveň některá data byla podle respondentů příliš obecná a nesloužila tudíž plně záměru institucí. Jeden z respondentů uvedl, že byly od členských institucí sbírány podněty na doplnění/úpravu v rámci přípravy nové verze CELUS. V případě ERMS se hledá nová služba, která by systém nahradila (viz EQ 1).

Informace ohledně spuštění rozhraní byly v roce 2020 hodnoceny jako dostatečné, stejně jako další obecné informace k nástrojům a případným aktualizacím. Tento rok dotazníkové šetření ukázalo, že ERMS nezná přibližně 13 % respondentů a CELUS 8 % respondentů. Během rozhovorů většina respondentů povědomí o nástrojích měla. V případě ERMS již předávání informací není aktuální (vzhledem k hledání nového nástroje), v případě nástroje CELUS bude důležité včasně informovat členské instituce a připravit k nové verzi vzdělávací školení, což bylo také jedno z témat navržených v dotazníkovém šetření pro další vzdělávání.

Jako hlavní přínos ERMS bylo hodnoceno zjednodušení správy EIZ díky koncentraci dokumentů na jednom místě. Jak ukázaly rozhovory s členskými institucemi v roce 2020, přínos se mírně lišil dle velikosti instituce. Zatímco větší instituce disponovaly vhodným softwarem pro správu EIZ, menší instituce bez podobného softwaru viděly v ERMS velké zlepšení při správě EIZ. Rozdílná velikost institucí se také projevila ve využití ERMS pro EIZ pořizované mimo CzechELib. Respondenti z menších institucí oceňovali možnost přidat do ERMS vlastní EIZ (tzn. pořizované mimo Projekt).

Jako **doporučení** uvedla jedna respondentka najít kvalitnější náhradu tohoto nástroje. V dotazníkovém šetření většina respondentů žádná doporučení nenavrhla. Někteří uvedli, že jim v systému chyběly informace o titulech v rámci databází. Jiné respondentce chyběla implementace *discovery systému* (překážkou byla neoptimální organizace dat v rámci ERMS pro tento účel) pro celé konsorcium, tj. možnost rychle a snadno (ideálně i mimo rozhraní) vyhledat konkrétní časopis či zdroj a dostat rychlé informace, která instituce jej předplácí.

Největším přínosem rozhraní CELUS byla dle provedených rozhovorů časová úspora a celkové zjednodušení práce se statistikami. Někteří respondenti v dotazníkovém šetření kvitovali také možnost srovnání s dalšími institucemi v projektu. Respondenti pracující v knihovnách by uvítali doplnění školení, které by je naučilo lépe využít potenciál CELUSU. Někteří respondenti by také uvítali větší záběr sběru dat. Někteří respondenti také upozornili na nesoulad ve statistikách, respektive na veliké zpoždění aktualizací statistik.

> *„Se systémem CELUS jsme spíše spokojeni, využíváme ho pro orientační zjištění zájmu o EIZ. Primárním zdrojem jsou pro nás ale stále samostatně generované*

statistiky; zjistili jsme, že výsledná čísla nejsou vždy shodná v CELUS a ve statistikách od vydavatele, proto využíváme oba způsoby." [respondent, dotazníkové šetření]

Vyhodnocení EQ9

Vyhodnocení evaluační otázky EQ9 – Je možné identifikovat jakékoliv další (projektem neřešené) nedostatky / slabá místa nebo mezery systému centralizovaného nákupu, které je potřeba řešit? Pokud ano, jaké to jsou a jaká jsou navrhovaná řešení?

Zástupci členských institucí byly se systémem centralizovaného nákupu (proces a způsob výběru EIZ) **převážně spokojeni**. Jako hlavní benefity byly uvedeny **finanční a časové úspory**, které projekt institucím přinesl. Jak dále ukázaly výsledky řízených rozhovorů a dotazníkového šetření, projekt naplnil v tomto směru očekávání, se kterými do projektu vstupovali. Jako další přínosy byly označeny transparentnost, technická podpora a dodržování harmonogramu (oproti začátku projektu), což vedlo k lepšímu internímu plánování v rámci členských institucí.

V minulých letech se objevovaly drobné výtky směrem k délce procesu nebo nutnosti mít pouze jednu kontaktní osobu za instituci. V rámci letošního šetření ovšem instituce vyjadřovaly převážně spokojenost s průběhem projektu a s poskytovanou podporou. Někteří respondenti zmínili nemožnost pořízení některých EIZ prostřednictvím projektu kvůli pravidlu 3+, toto pravidlo ovšem brali jako logické a dané, neměli tedy k nastavení výtky.

S výpočtem ceny EIZ bylo spokojeno 94 % respondentů a 5 respondentů uvedlo, že s výpočtem ceny spíše není spokojeno. Tito respondenti v návaznosti jako důvod uvedli, že univerzity mají vyšší podporu než výzkumné organizace díky většímu využívání, či že se ve výpočtu cen promítá velká výše tzv. historického předplatného, ze kterého se při výpočtu vycházelo. Ve výpočtu by podle respondenta pomohlo zohlednit počet FTE, to by ovšem znamenalo zajištění souhlasu všech členů daného konsorcia s přerozdělením platby u každého vydavatele/ titulu (CEL vyjednává platbu za celé konsorcium).

Jako drobný problém byl uveden také **kurz koruny a eura (či dalších měn)**, který může změnit částku alokovanou na EIZ. Instituce respondenta tak v některých případech musela doplácet. Na druhou stranu letos byla ze strany realizačního týmu vytvořena rezerva, a podle očekávání se bude část peněz členským institucím vracet.

Vzhledem k malému množství stížností nelze doporučovat změnu procesů, nicméně zaměření komunikace na výhody i pro menší instituce by mohlo vést k odstranění některých drobných stížností. Výsledky navíc ukazují, že v průběhu projektu byly odstraněny větší problémy a **členské instituce jsou ve velké míře spokojeny se současným nastavením**. Jeden z respondentů uvedl, že administrativa je nyní ještě nižší než dřív a ocenil digitální podpisy smluv bez tisknutí elektronické průvodky ke smlouvě.

Vyhodnocení EQ10

Vyhodnocení evaluační otázky EQ10 – Bylo prostřednictvím realizace projektu dosaženo vyšší efektivity při pořizování a správě EIZ?

Jak již bylo uvedeno v předchozích evaluačních otázkách, centralizace nákupu EIZ **umožnila efektivnější pořizování zdrojů a členským institucím ušetřila finanční i časové kapacity**. To vyplynulo nejen z dotazníkového šetření, ale také z doplňujících rozhovorů s členskými institucemi a z rozhovorů s dalšími

aktéry. Zvýšení efektivity pořizování EIZ se podle respondentů projevilo nejen u jednotlivých institucí, ale i v rámci sektoru VaVaI. Vzhledem k zajištění prostředníka se zjednodušil akviziční proces a umožnilo se lépe sledovat vynakládání finančních prostředků jednotlivých institucí. Konkrétněji je přínos projektu v tomto ohledu rozepsán u následujících podotázek.

Vyhodnocení dílčích evaluačních otázek – Podařilo se realizací projektu eliminovat fragmentaci zajišťování EIZ?

Z výsledků dotazníkového šetření vyplynulo, že **projekt snížil fragmentaci zajišťování EIZ dle názoru 95 % respondentů** (odpověď „rozhodně snížil“ zvolilo 60 % respondentů, odpověď „spíše snížil“ 35 % respondentů). Ve 3 organizacích (5 %) se snížit fragmentaci díky projektu CzechELib spíše nepodařilo. V doplňujících rozhovorech se ukázalo, že instituce z velké části pořizují EIZ prostřednictvím projektu a individuálně zajišťují především velmi specializované zdroje, které nesplňují pravidlo 3+, tedy zdroje, o které neměly zájem alespoň dvě další instituce. Pro lepší komunikaci a domluvu zajišťování zdrojů bylo vytvořeno fórum, kde se členové projektu mohou domlouvat na pořízení dalších EIZ.

Vyhodnocení dílčích evaluačních otázek – Z jak velké části koncoví uživatelé přístup zprostředkovávaný centrem CzechELib využívají?

V rámci evaluace bylo realizováno dotazníkové šetření pro studenty vysokých škol, které ukázalo, že **největší skupinou respondentů (35 %) jsou výjimeční uživatelé EIZ**. Další početnou skupinou byli respondenti, kteří využívají EIZ alespoň 1x týdně (32 %). Denně či alespoň 2x týdně využívá v obou případech 9 % respondentů.

Způsob vyhledávání EIZ rozhodně vyhovoval 18 % studentů a spíše vyhovoval 58 % studentů. Způsob vyhledávání EIZ rozhodně nevyhovoval 6 % studentů. Co se týče dostatečnosti poskytovaných zdrojů, nejvíce studentů (64 %) uvedlo, že množství dostupných zdrojů je dostatečné, ale občas narazili na nedostupný zdroj. Naopak 21 % studentů uvedlo, že množství zdrojů je spíše nedostatečné a relevantní zdroje často nejsou dostupné. Stejný počet respondentů (6 %) uvedlo, že jsou pro ně všechny relevantní zdroje dostupné, nebo pro ně naopak není dostupná většina relevantních zdrojů.

Z dotazníkového šetření pro studenty dále vyplynulo několik doporučení. Někteří respondenti by ocenili přehlednější vyhledávání a jednodušší přihlašování do školních databází, či osvětu a na téma „predátorských“ článků. Členské instituce mají dále možnost kontrolovat čtenost jednotlivých EIZ prostřednictvím systému CELUS. Podle dat mohou dále přizpůsobovat zajišťování EIZ. Tyto statistiky umožňují efektivně spravovat EIZ podle jejich čtenosti.

Vyhodnocení dílčích evaluačních otázek – Došlo prostřednictvím realizace projektu CzechELib k úspoře veřejných prostředků vynakládaných doposud konečnými uživateli v souvislosti se zajištěním administrativy spojené se správou a pořizováním EIZ? Pokud ano, lze definovat/odhadnout (alespoň přibližně), jak velkou finanční a časovou úsporu zavedení systému u zapojených institucí generovalo?

V dotazníkovém šetření 91 % respondentů uvedlo, že projekt snížil administrativu dané instituce. Pět respondentů (5 %) uvedlo, že administrativa se rozhodně nebo spíše nesnížila. Během doplňujících rozhovorů potvrdila snížení administrativy většina respondentů. Jako značné ulehčení bylo hodnoceno předání povinností s vyjednáváním poskytování a cen EIZ do rukou realizačního týmu CzechELib i zajištění technické podpory v případě nejasností. Podle jedné z oslovených respondentek byl projekt ulehčením také z legislativního hlediska (standardizace smluv). Další respondentka uvedla, že dříve se věnovala správě

zdrojů s kolegyní, a v současné době zvládá správu samostatně. Konkrétní časové úspory se odrážely od počtu spravovaných EIZ i velikosti instituce (uvedeny byly úspory v řádu hodin i dní).

Také finanční úspory byly podle výsledků dotazníkového šetření výrazné. **Více než polovina respondentů (54 %) odpověděla, že jsou pro ně náklady na EIZ díky projektu CzechELib nižší**. Naopak pro 25 % respondentů byly náklady spíše vyšší a pro 9 % respondentů byly náklady výrazně vyšší (celkem se jednalo o 34 respondentů, ze všech velikostí institucí). Polovina respondentů, kteří uvedli, že jejich náklady jsou vyšší zároveň pořizovalo více EIZ. Přibližně 44 % pořizovalo stejné množství zdrojů a zbylé dvě instituce uvedly, že pořizují méně zdrojů než před zapojením do projektů.

Pro 12 % respondentů jsou náklady stejné jako před zapojením projektu. Oproti předchozímu roku došlo k nárůstu zastoupení u respondentů, jejichž organizace nákupem přes projekt CzechELib ušetřila, a to z 38 % na 54 %. **Finanční úspory se podle respondentů pohybovaly od desítek tisíc po několik milionů**. Nejvíce respondentů uvedlo, že úspory byly několik stovek tisíc Kč.

Vyhodnocení dílčích evaluačních otázek – Do jaké míry se podařilo sjednotit nákupní podmínky (licenční podmínky, fakturační záležitosti atd.?)

Projekt díky sjednocení procesů přispěl také k vytvoření standardizovaných smluv, či zprostředkování verifikovaných právníků, čehož mohou využít členské instituce také při sjednávání přístupu k EIZ mimo projekt CzechELib, pokud nesplňují pravidlo 3+. Respondenti mohli hodnotit přínosy CEL na škále od 1 do 10, kdy 1 znamenala vůbec bych neocenil/a, a 10 znamenala velmi bych ocenil/a. Z průměrných hodnot vyplývá, že podle respondentů projekt přispěl ke sjednocení nákupních podmínek EIZ. *Sjednocení licenčních podmínek* získalo průměrné hodnocení 8,6 a *Sjednocení fakturačních postupů* získalo průměrné hodnocení 8,5. Nejvyšší hodnocení (tj. hodnocení 10) zvolilo u *Sjednocení licenčních podmínek* 45 % respondentů a v případě *Sjednocení fakturačních postupů* 48 % respondentů.

Tabulka 11 Vnímaný přínos projektu z pohledu zástupců zapojených institucí

Poznámka 1 škála 10=velký přínos, 1=žádný přínos

Přínos	Hodnocení	Srovnání s rokem 2021
Sjednocení licenčních podmínek	**8,6**	↑
Sjednocení fakturačních postupů	**8,5**	↑

Vyhodnocení dílčích evaluačních otázek – Je možné identifikovat dílčí přetrvávající problémy?

Procesy pořizování a správy EIZ byly hodnoceny ze strany respondentů (členských institucí i dalších aktérů) převážně pozitivně. Konkrétní nedostatky ve vztahu k členským institucím již byly zmíněny v průběhu předchozích evaluačních otázek. Úplné centralizaci zajišťování EIZ brání především pravidlo 3+, které je ovšem konsenzuálně přijato členskými institucemi jako relevantní. Dílčí nedostatky zmínili studenti, kteří poukázali především na nepřehlednost databází škol a složitost přihlašování, což je ovšem mimo kompetence projektu.

Vyhodnocení EQ11

Vyhodnocení evaluační otázky EQ11 – Do jaké míry umožnilo centralizované řízení nákupů lepší strategické řízení a hodnocení sektoru VaVal jak na národní úrovni, tak na úrovni jednotlivých institucí?

Do jaké míry/Jakým způsobem využívají jednotlivé níže uvedené instituce (resp. jejich zástupci) datovou a metodickou podporu CzechELib při zpracování analýz a hodnocení výsledků výzkumu?

Podle zástupců veřejné správy v oblasti VaVal měl projekt viditelný přínos na lepší strategické řízení a hodnocení sektoru VaVal. Centralizované řízení nákupů EIZ **zvýšilo transparentnost skutečných nákladů za jednotlivé instituce**, kdy před projektem CzechELib nebyla v některých případech jasná přesná částka, která byla za danou instituci (v případě velkých subjektů) z České republiky na EIZ poslána. Ke zkreslení a dezinterpretaci mohly vést dotace na EIZ, jejichž vlivem byly náklady často nízké, či kurz koruny. zároveň se díky centralizaci a snížení podpory začaly **EIZ pořizovat efektivněji** (viz následující EQ12).

Podle respondenta z jedné z vysokých škol projekt díky obsáhlým datovým informacím ohledně škol a dalších institucí (souvisí také s metodikou 17+) přispěl ke **zkvalitnění dat pro strategické řízení a management vysokých škol** (tj. kde se publikuje hodně/ málo, jaké oblasti jsou populární apod.). Díky tomu bylo umožněno lépe srovnávat jednotlivé instituce. To potvrdili někteří respondenti také ve vztahu ke statistikám dostupným v rámci projektu, které mohou využívat členské instituce i další aktéři v sektoru VaVal. Pro některé členské instituce byl přínosem **nákup nových programů**, konkrétně byly zmíněny analytické programy, API rozšíření, či programy pro hodnocení vědy na univerzitách.

Datovou podporu CzechELib při zpracování analýz a hodnocení výsledků výzkumu **využívalo 14 % členských institucí a všechny uvedly, že datová podpora byla dostatečná**. Data byla využívána především pro sledování využívání jednotlivých EIZ, pro statistiky přístupů a pro další analýzy. Někteří respondenti v tomto kontextu uváděli, že využívají data ze systému CELUS, ale v některých případech se potýkají s problémy neúplnosti či nesprávnosti dat.

Respondenti, kteří datovou podporu nevyužívali, nejčastěji jako důvod uváděli nerelevantnost pro danou instituci či nezájem vedení (11 respondentů), neznalost této možnosti (6 respondentů), nedostatečná či nevyhovující data (6 respondentů), či využívání vlastního systému (3 respondenti). Jeden z respondentů dále uvedl jako důvod komplikovanost interního systému hodnocení a jeden respondent uvedl, že pro využití zatím nebyla vhodná příležitost, jelikož jsou novým členem projektu.

Metodickou podporu CzechELib při zpracování analýz a hodnocení výsledků výzkumu **využívalo necelých 7 % respondentů a všichni uvedli, že metodická podpora byla dostatečná**. Respondenti, kteří metodickou podporu nevyužívali, nejčastěji jako důvod uváděli nerelevantnost pro danou instituci či nezájem vedení (14 respondentů), neznalost této možnosti (7 respondentů), využívání vlastního systému (6 respondenti), či nedostatečná a nevyhovující data (2 respondentů).

Vyhodnocení EQ12

Vyhodnocení evaluační otázky EQ12 – Došlo díky realizaci projektu ke zkvalitnění informační infrastruktury a v důsledku toho i podmínek pro zvýšení produktivity výsledků VaVal v ČR?

Podle realizovaných rozhovorů je možné hodnotit, že **projekt přispěl ke zkvalitnění informační infrastruktury**. Hlavními přínosy projektu v tomto směru bylo zvýšení transparentnosti vynaložených prostředků a zajištění dat ohledně využívání EIZ. Zároveň v tomto kontextu hraje roli více faktorů. Dle několika respondentů byla před projektem CzechELib v České republice místy až enormní výše podpory, která vedla k tomu, že instituce často měly zdroje, které nepotřebovaly. S růstem spoluúčasti došlo podle respondenta k **ozdravení prostředí a ke snížení plýtvání finančními prostředky**. Zároveň došlo k demokratizaci a zjednodušení připojení do konsorcií. **Tyto procesy pak vedly k zodpovědnějšímu přístupu členských institucí k pořizovaným EIZ.** Projekt tedy nezvýšil počet pořizovaných EIZ, ale zajistil transparentnost jednotlivých institucí a jejich skutečných nákladů.

Také další z dotázaných respondentů potvrdil zvýšení transparentnosti, kdy projekt CzechELib funguje jako „služba vědě“. Jako výzvy do budoucna pro sektor VaVal respondent uvedl **Open Data**, která by znamenala posun dál podobně jako je tomu v Evropě. Pokud by se data sbírala pouze jednou a mohla by se sdílet, pomohlo by to celému výzkumnému světu, což potvrdilo také několik zástupců členských institucí. Podle jednoho respondenta z členských institucí se dále v rámci projektu CzechELib hovořilo také o **konsorciu ORCID a o podpoře VaV**. To jsou podle respondenta oblasti, kam by se měl projekt rozšiřovat a kde by byla významná přidaná hodnota pro univerzity.

Jako hlavní přínosy pro sektor VaVal byly uvedeny **dlouhodobost, propracovanost systému, finanční prostředky a data k fungování institucí**. Projekt přinesl pro sektor VaVal jistotu díky dlouhodobým smlouvám a systému, kde jsou prostřednictvím dohodovacích řízení vybírány tituly ke koupi. Dále umožnil vyšší finanční stabilitu utlumením meziročních cenových nárůstů. V neposlední řadě pak snížil v tomto sektoru administrativu a umožnil lépe srovnávat instituce (viz EQ11).

Vyhodnocení dílčích evaluačních otázek – Mají vědci lepší přístup k informačním zdrojům? Zlepšila se díky tomu jejich práce?

Zlepšení přístupu vědců k EIZ nebylo plně prokazatelné, ovšem dle oslovených aktérů v tomto směru **přispívá rozšiřování režimu Open Access**, který projekt započal a který se bude dále rozvíjet s navazujícím projektem NCIP. Tímto projekt dle jednoho z respondentů splnil svůj účel, za který nesla NTK odpovědnost. Klíčové nyní bude v tomto trendu pokračovat, což se částečně daří vzhledem k vyjednávání nových smluv, které budou v některých případech v OA, v některých případech v podobě předplatných a v některých případech mezi těmito variantami (v plánu je prozatím 14 transformačních smluv).

Také další respondent uvedl, že se přístup k informačním zdrojům zvýšil, ale není úplně možné říct, nakolik to bylo rolí projektu. Respondent dále uvedl, že potenciálem pro budoucnost může být konsenzus ohledně místa, kde budou čeští vědci publikovat. Publikování skrze projekt by bylo jistou zárukou vyšší citovanosti a tím i jistou motivací pro vědce. Tyto informace potvrdila také jedna z členských institucí (knihovna vysoké školy), podle které vědci rozlišují především to, zda mají daný zdroj k dispozici. Přidanou hodnotou je pro ně ovšem například publikace v Open Access.

Vyhodnocení EQ13

Vyhodnocení evaluační otázky EQ13 – Došlo v důsledku realizace projektu k posílení vazeb (NTK x poskytovatelé EIZ, NTK x obdobné instituce působící jako zprostředkovatelé služeb) na mezinárodní úrovni?

Projekt přispěl k posílení vazeb na mezinárodní úrovni a etabloval NTK jako aktivního zástupce České republiky. To dokládá zapojení v několika mezinárodních platformách, realizace konference, i ustálení komunikace s vydavateli. **Komunikace s realizačním týmem CzechELib byla hodnocena jako velmi dobrá**.

Tým projektu CzechELib byl v tomto ohledu podle zástupce realizačního týmu na začátku projektu v pozici „nováčka“. Ve fungování systému na mezinárodní úrovni se ovšem dokázal rychle zorientovat a projekt přinesl mimo jiné **zapojení v rámci různých platforem** a v současnosti CzechELib působí v:

- **Konsorciu ICOLC**[17] – neformální platforma zřízená v USA a působící na území severní Ameriky, Evropy a Austrálie. Podle realizačního týmu se jedná o jednu z neužitečnějších platforem, kde dochází ke sdílení dobré praxe k EIZ, výměně neformálních informací a ke komunikaci mezi jednotlivými členy v podobném postavení. To je pro české podmínky přínosem vzhledem k pokročilému rozvoji západních zahraničních institucí, ale také pro získávání aktuálních informací o dění ve světě mezi vydavateli EIZ, což jsou globální hráči.

- **OA2020**[18] **–** jedná se o iniciativu, jež jedná na osobní a nejvyšší úrovni, tj. na úrovni tvůrců politik. Na platformě působí podobné instituce jako NTK, které řeší podobné technické detaily ohledně transformace na Open Access. Kromě toho probíhá networking mezi institucemi.

Klíčovým prvkem zapojení je předávání dobré praxe. Kromě těchto platforem je člen realizačního týmu CEL součástí **ICOLC Coordinating committee** jakožto jeden ze tří zástupců z Evropy. Zde se pravidelně pořádají webináře. Dále se realizační tým účastnil **ICOLC pracovních skupin** a byl součástí **ICOLC mailing listu**, kde se předávají aktuální informace (např. o problémech s vydavateli).

V neposlední řadě tým CzechELib v rámci svého zapojení na mezinárodní úrovni **uspořádal v Praze v listopadu 2019 konferenci** *Knowledge, Research and Education Conference* (KRECon) s podtitulem *Open Access – Seeking balance*. Právě Open Acces a hledání rovnováhy v otázce otevřeného přístupu k vědeckým informacím bylo ústředním tématem konference. Cílem konference bylo svést dohromady klíčové osobnosti z oblasti vzdělávání, výzkumu, průmyslové sféry, a také zástupce knihoven a vydavatelství. Konference se zúčastnil i Pavel Doleček, náměstek pro řízení sekce vysokého školství, vědy a výzkumu z MŠMT.

Co se týče vydavatelů, projekt CzechELib umožnil **větší centralizaci komunikace se zahraničními vydavateli v České republice**. Většina vydavatelů měla zkušenost s Českou republikou v rámci dílčích projektů, ale v průběhu projektu zjistili, že NTK je fungujícím partnerem, což posílilo vzájemnou důvěru. Postupně tak docházelo k většímu ukotvení spolupráce. Stejně tak se prohloubila důvěra zapojených institucí. **Přínosem projektu bylo ukotvení dříve roztříštěného systému**, ve kterém měl každý vydavatel jednoho partnera. Zároveň vytvořením jednoho partnera zastupujícího Českou republiku **se zjednodušila komunikace**.

Ze strany dotázaných zástupců zahraničního vydavatele byla komunikace také **hodnocena jako fungující a efektivní**. Vyjednávání ohledně EIZ mělo podle respondentů hladký průběh. V porovnání s ostatními východoevropskými zeměmi funguje CzechELib podle vydavatelů velmi dobře, jako pozitivum byl uveden několikaletý model plánování. Z počátku začal podle vydavatele CzechELib s vyjednáváním ohledně EIZ

[17] icolc.net

[18] https://oa2020.org/

pozdě, a nebylo jasné, jaká je v týmu hierarchie a kdo odpovídá za co. To mělo negativní vliv na jednání s dotázaným vydavatelem. Počáteční problémy se ovšem podařilo vyřešit a komunikace byla hodnocena jako dobrá.

Jako mírně problematická byla hodnocena občasná vysoká míra byrokracie a již zmíněné zaručení exkluzivity (viz EQ1). Podpis exkluzivity a vyjednávání bylo hodnoceno jako složitý proces, jehož podmínky nejsou výhodné pro žádnou stranu. Ochota zavázat se k exkluzivitě je ze strany vydavatelů nízká, což ostatně zmínil také realizační tým CzechELib. Podle osloveného vydavatele není problém na straně týmu CzechELib, ale na straně právníků, se kterými tým jedná. Z informací získaných ze strany NTK bude proces vyjednávání pokračovat.

Podle oslovené zahraniční instituce byla **komunikace s týmem CzechELib excelentní a velmi responsivní**. Z pohledu Open Access odvedl realizační tým velký kus práce v zapojování důležitých stakeholderů, kteří by měli být součástí diskuse ohledně budoucího vývoje OA v České republice V úrovni otevřenosti Česká republika mírně zaostává za některými zeměmi v Evropě[19] (např. Švédskem, Nizozemím), to je ovšem podle respondentky dáno startovní pozicí, jež se v jednotlivých zemích liší. Pokrok je ovšem v České republice velký, stejně jako potenciál pro rozvoj OA.

Podle realizačního týmu v současnosti **není riziko přerušení vazeb na mezinárodní úrovni** vzhledem k tomu, že činnosti již nejsou navázány na samotný projekt (který zapojení umožnil a nastartoval), ale na jednotku NTK.

Vyhodnocení EQ14

Vyhodnocení evaluační otázky EQ14 – Je možné identifikovat také některé nezamýšlené efekty (jak pozitivní, tak negativní) plynoucí z hodnoceného projektu? Pokud ano, jaké to jsou?

Principem této otázky bude zmapování intervence a popis kontextu, který vedl k neplánovaným dopadům. Řešení evaluační otázky je založeno na poznatcích získaných z dotazníkových šetření a řízených rozhovorů, ale také z desk research relevantních zdrojů.

V Teorii změny projektu vytvořené v roce 2017 (dostupné ve Vstupní zprávě) byly hlavní identifikované výstupy projektu:

- ustanovení projektového týmu
- ustanovení národního centra pro EIZ
- nastavení pravidel pro výběr EIZ a rozdělování podpory
- nastavení pravidel pro vyjednávání licenčních smluv
- nastavení funkční spolupráce zapojených subjektů
- vysoutěžení poskytovatelů EIZ
- funkční systém pro využívání EIZ
- nastavení mechanismu změn
- ustálení vazeb s dalšími (zahraničními) subjekty.

Kromě těchto výstupů byly v Teorii změny také krátkodobé dopady a dlouhodobý dopad v podobě zvýšení výkonnosti a efektivity sektoru VaVaI v ČR. Z výsledků lze hodnotit, že projekt docílil všech stanovených

[19] Přehled zemí z pohledu OA nabízí grafický přehled v sekci Country overview (https://esac-initiative.org/market-watch/)

výstupů, ovšem dlouhodobý dopad bude možné hodnotit až s delším časovým odstupem. Nad rámec těchto výstupů byly během rozhovorů identifikovány také nezamýšlené důsledky projektu, především pak

1) **úspora finančních prostředků členských institucí,**
2) **sjednocení a budování komunity.**

Na základě výše uvedeného definujeme následující schéma kauzálního mechanismu (řetězce):

Schéma 1 Neočekávané výsledky projektu

Vysvětlení nezamýšlených dopadů je podloženo tvrzeními z řízených rozhovorů. Co se **týče finančních úspor**, tak se jedná o efekt projektu, který nebyl na počátku slíben, ale který členské instituce hodnotí jako jeden z hlavních přínosů. Jak uvedli dotázaní respondenti, finanční přínos nebyl viditelný pouze pro členské instituce, ale také pro celý sektor VaVaI. Díky projektu došlo k zefektivnění pořizování EIZ jednotlivými institucemi a k lepšímu zhodnocení reálných nákladů. Realizačnímu týmu CzechELib se podařilo vyjednání lepších cenových nabídek, než bylo plánováno před začátkem projektu. Vzhledem k zapojení členských institucí došlo k centralizaci nákupu EIZ a ke snížení nákladů na EIZ poskytovaných jednotlivými institucemi.

Na ceny EIZ měl v průběhu projektu dopad kurz české koruny, na což realizační tým reagoval vytvořením rezervy při výběru zálohovaných plateb od členských institucí. To bylo také hodnoceno jako velmi pozitivní krok během řízených rozhovorů s členskými institucemi. Celkově mělo na sektor neočekávaný dopad také snížení rozpočtu projektu. Dle jednoho z dotázaných respondentů **došlo v rámci projektu k výrazným finančním úsporám na EIZ**. Díky tomu došlo ke snížení rozpočtu projektu a ušetřené peníze mohly být v OP VVV investovány do jiných projektů.

Druhým neočekávaným dopadem bylo dle dotázaných aktérů **budování komunity**. I přes počáteční nevoli některých knihovníků se zapojení do projektu ukázalo jako přínosné a v rámci CzechELib vznikaly komunity propojující jednotlivé členské instituce vzhledem k podobně řešeným tématům. Kvitováno bylo také budování vysokoškolské komunity, která funguje jako platforma pro komunikaci. CzechELib zavedl řád do nejednotného vyjednávání ohledně EIZ a umožnil zkoordinování činností knihovníků a knihovnic. Z pohledu akvizice se podařilo dát dohromady klíčové aktéry a zorganizovat vědeckou radu (odborné plénum).

Zároveň prostřednictvím Řídícího výboru byl navázán užší kontakt s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Podle jednoho z respondentů byla zintenzivněna komunikace ohledně vzdělávání na

vysokých školách a bylo tudíž možné řešit palčivé otázky či problémy. Zapojení klíčových aktérů do procesu vyjednávání EIZ i OA bylo kladně hodnoceno také z pohledu zahraniční organizace. Realizačnímu týmu se podařilo oslovit relevantní stakeholdery, kteří hrají důležitou roli ve směřování České republiky ve vztahu k přechodu na OA. V neposlední řadě se týmu podařilo také navázat kontakty na mezinárodní úrovni a zapojit se do několika mezinárodních platforem.

Zhodnocení práce s doporučením v průběhu realizace zakázky

V této kapitole stručně shrnujeme implementaci všech doporučení poskytnutých v předchozích PEZ. V průběhu evaluace byly stanoveny následující doporučení:

- **Vytvoření detailní komunikační strategie projektu a zohlednit aktuální témata v komunikační strategii**

Komunikační strategie byla vytvořena a zaměřuje se na interní (zaměstnanci NTK) a externí (členské instituce, návštěvníci knihovny, poskytovatelé EIZ, zaměstnanci/externisti členských institucí, zástupci dalších institucí jako je Rada vysokých škol, Akademie věd ČR, Česká konference rektorů apod.) poskytování informací ohledně projektu.

- **Nastavení a ukotvení interního evaluačního procesu a jeho využití při řízení projektu**

Do této doby byla provedena první interní evaluace. Hlavním autorem evaluace je Hlavní projektový manažer, který spolu s externím konzultantem připravil strukturu evaluační zprávy a draft dotazníkového šetření pro zaměstnance projektu. Vytvořena byla sada 15 evaluačních otázek, které jsou do evaluační zprávy všechny zpracovány, včetně plánu dalších kroků na příští hodnocené období. V současné době probíhá druhá interní evaluace a je plánováno pokračovat také v rámci navazujícího projektu NCIP. Bude důležité nastavit v navazujícím projektu evaluaci tak, aby bylo možné hodnotit výsledky meziročně. Vzhledem k převzetí struktury z první evaluační zprávy a přizvání externího experta bude možné nastavit design tak, aby byla zachována kontinuita a aby byly zahrnuty také kvalitativní metody sběru dat (doporučení z 3 PEZ).

- **Zpracování dostatečné podkladové dokumentace pro potřeby kontrolních/auditních subjektů popisujících důvody využití jednacího řízení bez uveřejnění**

V hodnoceném období došlo k výměně dodavatele právních služeb a také vzhledem k významnému snížení VZ byly dosavadní ex-post kontroly bez většího kontrolního nálezu. Dle slov realizačního týmu proběhla na konci roku 2021 veřejnosprávní kontrola, při které byl pouze jeden nález ve výši 200 kč a byla vyjádřena spokojenost s projektovým řízením a reportingem.

- **Zohlednit v mantinelech nastavení projektu téma Open Access**

Podařilo se více zohlednit téma Open Access, čemuž odpovídalo uzavírání transformačních smluv i zapojení v mezinárodních platformách, kde je předávána dobrá praxe a další informace k transformaci na OA. Podle dotázané zahraniční organizace se realizačnímu týmu podařilo vtáhnout do diskuse o budoucím vývoji relevantní stakeholdery a potenciál České republiky je na vysoké úrovni.

- **Využít případné kapacity a finanční prostředky na dodatečnou podporu členských institucí**

Doporučení se z velké části podařilo implementovat, například zavedením pravidelných setkávání s členskými institucemi a sdílením informací prostřednictvích dalších komunikačních kanálů (webové stránky, newsletter apod.). Spolupráce a podpora ze strany realizačního týmu byla členskými institucemi hodnocena velmi pozitivně. V interní evaluaci bude důležité dále průběžně zjišťovat zpětnou vazbu a aktuální problémy zapojených institucí.

- **U případného připomínkování elektronických rozhraní členskými institucemi komunikovat více způsob vypořádání připomínek**

Podle informací dostupných z rozhovorů probíhá v současné době sběr zpětné vazby k webovému rozhraní CELUS, a to ze strany jedné z členských institucí. Tato zpětná vazba bude předána realizačnímu týmu. V případě ERMS je hledán nový systém, který by nahradil stávající. V tomto případě tedy bude důležité dobře komunikovat proces připomínkování a vypořádání připomínek členskými institucemi.

- **Zanechat relevantní aktivity v online podobě**

Vzhledem ke zmírnění pandemických opatření proběhly poslední dvě setkání členských institucí v prezenční formě (v září 2021 také v online podobě). Na webových stránkách CzechELib je dostupná také prezentace ze setkání. Někteří respondenti během rozhovoru zmínili, že se setkání nemohli zúčastnit. Potvrdil se také zájem o vzdělávání v online formě. Je na zvážení případné zavedení hybridních forem aktivit.

- **Nastavit procesy Národního centra pro informační podporu výzkumu, vývoje a inovací**

V rámci navazujícího projektu bylo schváleno postupné snižování finanční podpory. Všechny členské instituce byly dotázány na zájem o setrvání v rámci navazujícího projektu. Dále jsou vyjednávány transformační smlouvy a smlouvy o centralizovaném zadávání. Dále se připravily návrhy na rozvoj informačních systémů, a na rozvoj publicity projektu. Došlo k aktualizaci metodických pokynů. Procesy navazujícího projektu by měly pokračovat tak, jak byly nastaveny u projektu CzechELib.

Zhodnocení spolupráce s Objednavatelem a stakeholdery

Spolupráce s dodavatelem probíhala od roku 2017. Pravidelně byly zasílány jednou měsíčně Flash reporty s informacemi o činnostech realizovaných daný měsíc a s informacemi o činnostech plánovaných v následujícím měsíci. Dále byla vypracována Vstupní zpráva a čtyři průběžné zprávy (v intervalech 1x ročně). V případě potřeby probíhala ad hoc emailová a telefonická komunikace.

Dále probíhala pravidelně 2x ročně (na jaře a na podzim) komunikace s realizačním týmem CzechELib, kde byl diskutován aktuální průběh projektu, případné problémy a plány na následující období. Jednou ročně byly osloveny členské instituce prostřednictvím dotazníkového šetření. Následně byli ti respondenti (případně vzorek respondentů), kteří uvedli souhlas s možností dalšího kontaktování, osloveni k doplňujícím rozhovorům. Jednou ročně byli osloveni také zástupci veřejné správy v oblasti VaVaI, jejichž seznam byl aktualizován ze strany Objednavatele.

Odevzdávání průběžných zpráv probíhalo na konci května každého roku dle stanoveného harmonogramu. V rámci Závěrečné zprávy byli osloveni také zástupci zahraničních organizací a vydavatelů a s realizačním týmem bylo diskutováno utváření vazeb na mezinárodní úrovni.

Spolupráce s Objednavatelem byla nastavena na pravidelné bázi s tím, že Objednavatel poskytoval dle potřeby relevantní informace pro průběžnou evaluaci (včetně seznamu kontaktů na další zástupce veřejné správy). Velmi dobře probíhala spolupráce s realizačním týmem, kde docházelo k pravidelným setkáním a poskytování dat a podkladů pro evaluaci v dostatečném rozsahu i kvalitě. Efektivní spolupráce byla dána i dlouhodobou podobou tohoto projektu. Zároveň byly realizačním týmem zprostředkovány kontakty na členské instituce a zahraniční aktéry.

Odevzdání výstupů a připomínkové řízení bylo zpočátku komplikované z důvodu množství připomínek a požadavků na nastavení evaluace, terminologii apod. Tyto procesy a požadavky se ovšem v průběhu projektu podařilo ustálit. Rozsah práce byl s ohledem na vymezený čas adekvátní, čemuž napomohlo rozdělení evaluačních otázek dle harmonogramu.

Doporučení

Komunikace s Objednavatelem i realizačním týmem byla nastavena kvalitně a doporučujeme udržení dosavadního rozsahu. Mírnou komplikací bylo oslovování dalších zástupců veřejné správy, kteří byli vzhledem k časovému zatížení těžko dosažitelní. Zde by pravděpodobně pomohlo oslovení zástupců prostřednictvím zástupců MŠMT, kdy zaštítění prosby o spolupráce by mohlo mít vyšší motivační efekt na respondenty.

U Evaluačních otázek doporučujeme snížit jejich počet či sladit počet dílčích podotázek. V některých případech docházelo k opakování některých informací a závěrů v rámci evaluační otázky a dílčích podotázek. Zároveň se lišil počet dílčích podotázek a v některých evaluačních otázkách chyběly úplně. Sjednocení systému evaluačních otázek a dílčích podotázek by zajistilo větší konzistentnost textu.

Poslední doporučení se týká standardizace dotazníkového šetření tak, aby bylo jen minimálně upravováno dle aktuálních potřeb. Tím by došlo k časové úspoře přípravě dotazníkového šetření a možnosti konzistentně porovnávat jednotlivé roky.

Závěry a doporučení

V následující kapitole jsou shrnuty závěry k evaluačním otázkám a jsou postaveny na informacích uvedeným v kapitole č. 3. Dále je v této kapitole uvedeno 5 doporučení.

Hlavní závěry v rámci Závěrečné zprávy

V poslední fázi projektu byly **realizovány všechny naplánované aktivity dle harmonogramu projektu** s žádným nebo pouze minimálním posunutím termínů. Pravidelně byly podepisovány licenční smlouvy, připravovány zadávací dokumentace apod. Zároveň bylo přesunuto financování na navazující projekt NCIP a probíhá příprava na ukončení projektu CzechELib, včetně dotazování členských institucí ohledně zájmu pokračovat v rámci navazujícího projektu NCIP. U navazujícího projektu bylo odsouhlaseno snížení finanční podpory pro členské instituce. Realizační tým pokračuje v kladení důrazu na přechod k Open Access a v této souvislosti je v plánu podepsání 14 transformačních smluv s vydavateli. Z hodnocení spolupráce s realizačním týmem i z pohledu celkové spokojenosti členských institucí s průběhem projektu je zřejmé, že **došlo k velkému posunu a k ukotvení procesů projektu od počátku projektu**.

Členské instituce

Realizační tým projektu s vydavateli vyjednal zafixování nebo pouze mírné navýšení meziročního růstu cen EIZ. Podle výsledků dotazníkového šetření a řízených rozhovorů se daří ve značné míře pokrýt poptávku členských institucí. Dle informací z finanční analýzy instituce pořizují prostřednictvím projektu 87,5 % elektronických časopisů. Projekt CzechELib organizuje odhadem zhruba 85 až 90 % výdajů veřejných prostředků na nákup všech typů EIZ v celostátním měřítku.

Spolupráce s realizačním týmem i technická podpora byla hodnocena velmi pozitivně, bez výrazných problémů. Podle dotázaných členských institucí projekt naplnil očekávání, se kterým vstupovaly do projektu a z velké části jim zajistil finanční a časové úspory. Také podle dalších aktérů projekt splnil svůj účel a jako **hlavní přínosy označili centralizaci, sjednocení podmínek, úsporu finančních prostředků, budování komunity, či lepší možnosti pro srovnávání institucí a hodnocení nákladnosti EIZ**. Jako významný přínos projektu bylo uvedeno snížení plýtvání finančními prostředky a nastavení procesů tak, aby vedly k zodpovědnějšímu přístupu členských institucí k pořizovaným EIZ.

Elektronické nástroje projektu

Mírné komplikace byly zaznamenány ve vztahu k webovému rozhraní ERMS. Realizační tým se rozhodl službu po ukončení projektu neaktualizovat. Aktuálně je hledán systém, který by ten stávající nahradil. **Jako hlavní přínos ERMS bylo hodnoceno zjednodušení správy EIZ,** a to díky koncentraci dokumentů členských institucí na jednom místě. Jak ukázaly rozhovory s členskými institucemi v roce 2020, přínos se mírně lišil dle velikosti instituce.

Systém CELUS byl ze strany realizačního týmu hodnocen jako vydařený a v současné době probíhá jeho aktualizace pro navazující projekt. **Největším přínosem rozhraní CELUS** byla dle provedených rozhovorů časová úspora a celkové zjednodušení práce se statistikami. Někteří respondenti v dotazníkovém šetření kvitovali také možnost srovnání s dalšími institucemi v projektu. Naopak někteří respondenti poukazovali na občasná chybějící či chybná data v systému (dáno kvalitou vstupních dat). V rámci aktualizace byly sbírány podněty a tyto výtky by měly být odstraněny.

Interní evaluace

Realizační tým **zrealizoval první průběžnou evaluaci** a probíhá příprava závěrečné interní evaluace , a to především sběr dat. V navazujícím projektu budou vyhotovovány každoroční závěrečné zprávy pro oponentní řízení. Zprávy budou vyhotoveny interně realizačním týmem NCIP.

Mezinárodní úroveň projektu

Na **mezinárodní úrovni** se realizačnímu týmu podařilo navázat komunikaci s vydavateli i dalšími organizacemi, a to pomocí zapojení do mezinárodních platforem. Ty umožňují sdílet s podobnými subjekty ze zahraničí neformální informace, dobrou praxi a zkušenosti s vydavateli. Spolupráce byla ze strany zahraničních subjektů hodnocena jako velmi dobrá a dle respondentů má projekt velmi dobře nakročeno k úspěšnému začátku přechodu na Open Access (realizačnímu týmu podařilo oslovit relevantní aktéry a zapojit je do diskuse ohledně dalšího vývoje).

Doporučení

Na základě zjištění k jednotlivým evaluačním otázkám shrnujeme níže doporučení pro navazující projekt NCIP.

1. Ukotvit nastavení interní evaluace v navazujícím projektu NCIP
S ohledem na doporučení z předchozích PEZ a na informace uvedené v této zprávě, specificky v EQ 6, doporučujeme nastavení pravidelné interní evaluace v rámci navazujícího projektu NCIP. První interní evaluace a její struktura by měla zahrnovat kvalitativní metody sběru dat, a to nejen od týmu projektu, ale také od členských institucí a případných dalších relevantních aktérů. Interní evaluace by dále měla být nastavena tak, aby mohly být data srovnávána meziročně.
2. Zohlednit aktuální témata v komunikační strategii
Pro následující období doporučujeme zaměření na navazující projekt NCIP. Z rozhovorů s členskými institucemi vyplynulo, že některým institucím chybí informace ohledně harmonogramu projektu v následujících měsících (pro naplánování aktivit i s ohledem na letní měsíce) a dále podrobnější informace k podmínkám a možnostem, které se k projektu pojí. Dále doporučujeme informovat instituce o tom, kde mohou k projektu získávat informace. Někteří respondenti uváděli, že na webových stránkách navazujícího projektu zatím informace nejsou, a tudíž nevěděli, kde je hledat. Zároveň by bylo vhodné zaměřit se na větší propagaci datové a metodické podpory v rámci projektu a na sdílení informací k webovým rozhraním – s ohledem na hledání nového systému pro nahrazení ERMS a aktualizaci systému CELUS. Z rozhovorů se zástupci členských institucí také vyvozujeme zájem o sdílení informací k využívání statistik.
3. Zachovat relevantní aktivity v online podobě
Členské instituce vyjádřily zájem o zachování vzdělávání a dalších aktivit v online, či hybridní podobě. Vzhledem k již rozvolněným k vládním opatřením v kontextu koronaviru doporučujeme zjišťovat zájem členských institucí o fyzickou formu akcí – a to vzhledem k nutnosti dojíždění (do Prahy). Doporučujeme zvážit alespoň u části aktivit také online formu s případným sdílením nahrávek na webu projektu. V návaznosti na proběhlé rozhovory také doporučujeme dále propagovat a rozvíjet online komunitu na dojednávání zdrojů mezi institucemi.
4. Udržet stávající tým u navazujícího projektu NCIP

S ohledem na konec projektu CzechELib bude důležité udržení jádra týmu pro navazující projekt, aby bylo zachováno klíčové know-how a udrženy vazby v rámci české i mezinárodní komunity okolo EIZ. ¨

Doporučujeme také zaměřit se na hledání specializovaných zaměstnanců tak, aby bylo možné udržet a dále rozvíjet stávající kvalitu a odbornost poskytovaných služeb. Jelikož hledání odborných personálních kapacit je hodnoceno jako problematické, doporučujeme včasné započetí navyšování kapacit týmu.

5. Rozvíjet budování komunity

Jako dobrá praxe se ukázalo budování komunity na národní i mezinárodní úrovni. Doporučujeme proto pokračovat se stávajícími aktivitami také v navazujícím projektu NCIP a dále rozvíjet komunitu prostřednictvím setkávání, konferencí a dalších relevantních platforem. V rámci OA bude důležité navazovat vazby se státy, které mohou sdílet své zkušenosti. Zároveň v českých podmínkách bude důležité pokračovat se zapojováním relevantních aktérů do diskuse ohledně transformace na OA.

Seznam použitých zdrojů

Ke zpracování Závěrečné zprávy byly využity tyto zdroje informací:

1. **Metodické podklady v oblasti ESIF/evaluací:**
   - Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání,
   - Evaluační plán Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání,
   - Metodické dokumenty MMR-NOK jednotného metodického prostředí pro programové období 2014–2020.
2. **Podklady k projektu**
   - Projektová žádost,
   - Charta projektu (verze platná k 2. 5. 2021),
   - Plán komunikace CzechELib 2021–2022,
   - Prezentace k projektu NCIP, prezentace k setkání zástupců členských institucí
   - Metodický dokument „Příprava a řízení Individuálních projektů systémových v rámci implementace Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání“,
   - Informace na webových stránkách projektu CzechELib,
   - Zhodnocení pilotního provozu I.
3. **Dotazníkové šetření mezi institucemi zapojenými do projektu CzechELib**
4. **Řízené rozhovory se zástupci institucí zapojených do projektu CzechELib**
5. **Řízené rozhovory se zástupci dalších organizací (např. organizace veřejného sektoru)**
6. **Řízené rozhovory se zástupci zahraniční organizace a vydavatele**
7. **Dotazníkové šetření mezi studenty vysokých škol**
8. **Tři schůzky s projektovým týmem CzechELib.**

Projekt se podařilo naplnit stanovené cíle. Především pak:

- Zvýšit kvalitu informační infrastruktury výzkumu podporovaného z veřejných prostředků a v důsledku toho i podmínek pro zvýšení produktivity výsledků VaVaI v ČR.
- Zajistit výhodnější smluvní podmínky pro EIZ.
- Uspořit administrativní a časové kapacity členských institucí.
- Zvýšit transparentnost vynaložených prostředků na EIZ.
- Zajistit hospodárnost a přiměřenost při pořizování EIZ.
- Budování mezinárodních sítí a sdílení dobré praxe nejen v oblasti Open Access.

Naplněny byly očekávané změny v důsledku projektu:

	Očekávané změny v důsledku projektu	
1.	**Eliminace fragmentace zajišťování EIZ** vytvořením institucionálního zázemí pod Národní technickou knihovnou (NTK) s názvem CzechELib, které bude centrálně zajišťovat EIZ pro oblast VaVaI v ČR. **Zajištění výhodnějších podmínek a snížení administrativní zátěže účastníků**. Centrální monitoring a evaluace umožní optimalizovat alokaci vynakládaných prostředků.	✓
2.	**Zlepšení podmínek přístupu k EIZ** a vytvoření systému jejich **komplexní informační podpory**. CzechELib poskytne řadu služeb nezbytných pro zajištění, správu a evaluaci efektivity užívání EIZ. Poskytnutí dlouhodobé archivace nakoupených EIZ, informačně-referenčního servisu, vzdělávání, seminářů pro uživatele, konferencí s mezinárodní účastí a další.	✓
3.	**Zvýšení podpory nástrojů pro hodnocení výsledků výzkumu, vývoje a inovací**. To umožní lepší strategické řízení a hodnocení sektoru VaVaI, jak na národní úrovni, tak na úrovni jednotlivých institucí. CzechELib bude poskytovat **datovou i metodickou podporu při zpracování analýz**.	✓
4.	Důsledkem změn bude i **posílení mezinárodních vazeb**. CzechELib bude moci ČR oficiálně zastupovat při jednáních o spolupráci v ostatních zemích. Usnadní se přístup k nejlepší zahraniční praxi, která bude promítána i do fungování CzechELib.	✓